

Univerzita Palackého v Olomouci
Fakulta tělesné kultury

PŘÍPRAVA A REALIZACE VODÁCKÉHO ZÁŽITKOVÉHO KURZU
PRO ZRAKOVĚ POSTIŽENÉ A NEVIDOMÉ DĚTI

Diplomová práce
(bakalářská)

Autor: Michal Paděra

Obor: Rekreatologie – management volného času a rekreace

Vedoucí práce: Mgr. Rudolf Rozsypal

Olomouc 2011

Jméno a příjmení autora: Michal Paděra

Název diplomové práce: Příprava a realizace vodáckého zážitkového kurzu pro
zrakově postižené a nevidomé děti

Pracoviště: Katedra rekreologie

Vedoucí diplomové práce: Mgr. Rudolf Rozsypal

Rok obhajoby diplomové práce: 2011

Abstrakt: Diplomová práce se zabývá problematikou zařazení skupiny zrakově postižených a nevidomých dětí do sportovní aktivity, kterou je vodní turistika. Cílem práce je vytvoření podrobného návodu jak připravit a realizovat vodácký kurz pro tuto skupinu osob se specifickým postižením. Hlavním cílem je vytvoření manuálu pro organizátory vodáckých kurzů. Velká část práce je zaměřená na bezpečnost a prevenci, která vychází z povahy řešeného kurzu a skupiny účastníků. Výsledkem je soubor teoretických a praktických poznatků pro kvalifikované zajištění a pořádání podobných kurzů. Vedlejším cílem je vytvoření propracovaného souboru her a aktivit speciálně upravených, či přímo určených dané skupině, využitelných při realizaci většiny kurzů pro skupiny zrakově postižených a nevidomých dětí.

Klíčová slova: vodní turistika, zážitkový kurz, hendikep, zrakové postižení, hry, volnočasové aktivity, sport, děti, příprava, program, organizace, stanování, kempy

Souhlasím s půjčováním závěrečné písemné práce v rámci knihovnických služeb.

Author's first name and surname: Michal Paděra

Title of the master thesis: Preparing and realization the boating experience course for
eye-sight –handicapped and blind children

Department: Recreation department

Supervisor: Mgr. Rudolf Rozsypal

The year of presentation: 2011

Abstract: The thesis is addressed the problem named inclusion eye-sight- handicapped group of children and blind children to the sport activity, specifically to the water tourism. The aim of the work is making the details instructions how to prepare and realize the boating course for this group with a special handicap. Main aim is completing a manual for the organizers of boating course. Part of my thesis is focused on the safety and prevention, which arises from the sort of the concrete participants. The work result is the collection of teoretical and the practical facts for qualified organisation and ensuring the similar courses. The second aim in this thesis is making of the detailed collection of the games and activities with a special adjusting, or punctually defined to concrete group. These games and activities can be used at realisation most of courses for sight- handicapped children and blind children.

Key words: Water tourism, experience course, handicap, eye-sight-handicapped, games, sports, children, program, organisation, camping, preparing, campsites, leisure time activities

I agree the thesis paper to be lent within the library service.

Prohlašuji, že jsem závěrečnou písemnou práci zpracoval samostatně, s odbornou pomocí Mgr. Rudolfa Rozsypala, uvedl všechny použité literární a odborné zdroje a řídil se zásadami vědecké etiky.

V Olomouci, dne 25. 1. 2011

Souhlasím s půjčováním závěrečné písemné práce v rámci knihovních služeb.

.....

Děkuji Mgr. Rudolfu Rozsypalovi za vedení, pomoc a odborné rady při zpracování Bakalářské práce.

Obsah:

1 Úvod	9
2 Přehled poznatků	10
2.1 Vodní turistika	10
2.2 Zážitková pedagogika	13
2.3 Aktivity	13
2.4 Hry	13
2.5 Tyflopedie	14
2.6 Kategorie osob se zrakovým postižením	15
2.7 Osobnost postiženého jedince dle věku	16
2.8 Sjednocená organizace nevidomých a slabozrakých	17
2.9 Tyfloservis, o. p. s.	17
2.10 (Sebe)Obsluha zrakově postižených	18
2.11 Hmat u zrakově postižených	18
2.12 Sluchové vnímání u zrakově postižených	19
2.13 Pohyb a prostorová orientace zrakově postižených	19
2.14 Účastníci kurzu	19
2.15 Příprava kurzu	20
2.16 Organizace kurzu	21
2.17 Personální zajištění kurzu	21
2.18 Turistický oddíl mládeže Čochtani Moravská Třebová	22
2.19 Bezpečnost kurzu	23
3 Cíle.....	24
3.1 Hlavní cíl.....	24
3.2 Dílčí cíl	24
4 Metodika	25
4.1 Metoda introspektivní	25
4.2 Metoda terénního šetření	25
4.3 Metoda monografická – obsahová analýza primárních a sekundárních zdrojů	25
4.4 Technika dotazník	26
4.5 Technika nestandardizovaný rozhovor	27
5 Výsledky.....	28
5.1 Vodácké kurzy	28
5.1.1 Vltava 2007	28
5.1.2 Sázava 2008	29
5.1.3 Hron 2009	30
5.1.4 Hron 2010	31
5.2 Analýza	32
5.2.1 Analýza uskutečněných kurzů	32
5.2.2 Objektivní analýza	35

5.3	Stanovení problematických oblastí a návrh řešení	47
5.3.1	Nedůvěra	49
5.3.2	Pobyt v táboře	49
5.3.3	Splouvání řeky	49
5.3.4	Hry	50
5.4	Kurz pro zrakově postižené Hron 2011	50
5.4.1	Hron	50
5.4.2	Příprava před kurzem	51
5.4.3	Programová náplň kurzu	52
5.4.4	Organizační tým	53
5.4.5	Časový harmonogram kurzu	54
5.4.6	Hra ŠESTÝ SMYSL	57
5.4.7	Rozpočet kurzu	58
5.4.8	Úvodní strana manuálu pro přípravu a realizaci kurzu	60
5.4.9	Úvodní strana souboru her pro zrakově postižené	61
6	Diskuze	62
7	Závěr	63
8	Souhrn	64
9	Summary	65
10	Referenční seznam	66
11	Přílohy	69
11.1	Dotazník pro účastníky 2007-2010	69
11.2	Dotazník pro vedoucí 2007-2010	71
11.3	Dotazník pro budoucí účastníky 2011	73

1. Úvod

Na úvod bych rád zmínil, že téma vodáckých kurzů ve spojení s prací s dětmi je mi velmi blízké vzhledem k mému dlouholetému působení v Turistickém a vodáckém oddíle v Moravské Třebové, jako instruktor vodní turistiky, vedoucí oddílu a táborů a v neposlední řadě manažer akcí pořádaných pro děti z celého města. Za toto své úsilí jsem získal několik ocenění od Klubu českých turistů a od města Moravská Třebová, a to druhé místo v anketě Sportovec roku 2010 v kategorii dospělí.

Tato práce vznikla na podnět zajímavé žádosti, která se ke mně donesla přes několik zdrojů. Je tomu asi půl roku, kdy jsem byl osloven, vzhledem k mým velkým zkušenostem s vodáckými kurzy a manažerskou praxí, investorem, který se ve svém volném čase podílí na práci a činnosti zrakově postižených a nevidomých dětí, s žádostí o organizaci vodáckého kurzu pro tyto děti. Vzhledem k tomu, že investor oslovil již několik osob a nikdo nebyl ochoten obětovat svůj volný čas, nastudovat odbornou literaturu o zrakovém postižení a práci s těmito dětmi, a podstoupit relativně vysoké riziko zapojení takto postižených do adrenalinového sportu, byl mým souhlasem a zájmem velmi potěšen. Pro celou přípravu a realizaci to byla výzva a to nemluvě pro mě osobně. K zásadnímu rozhodnutí akci realizovat přispěla velkou měrou má zvědavost, spojit zkušenosti s odbornými poznatky a touto specifickou skupinou. Vzhledem k náročnosti přípravy a realizace bylo příhodné vypracovat příručku, jakýsi manuál pro budoucí organizátory podobných akcí, a proto vznikla tato bakalářská práce.

Zapojení zrakově postižených do běžných aktivit je naprosto běžné. Nápad zapojit je do adrenalinových aktivit už také není nic neobvyklého. Tak možná přišel čas „ukázat“ těmto dětem, že k tomu, aby člověk prožil krásné chvíle při táboření u řeky v krásné přírodě, hraní her, večery u ohně s kytarou a trošku toho adrenalinu při sjíždění řeky, nemusí mít všech šest smyslů. Vždyť přece každý vodák ví, jak krásný je zvuk šplouchající vody a peřejí, do kterého se zamiluje snad každý.

Doufám, že tato práce velmi přispěje ostatním, ať už jako inspirace, nebo konkrétní návod, jak realizovat zážitkový vodácký kurz pro zrakově postižené a nevidomé děti. Pokud celá akce neposune hranice vašich vědomostí, tak alespoň bezpochyby posune fyzické i psychické hranice o veliký krok vpřed všech zúčastněných dětí.

2. Přehled poznatků

2.1 Vodní turistika

Vodní turistika, nebo také vodácká turistika, je odvětví turistiky, které se zabývá turistickým sjížděním řek a vodních ploch na různých typech plavidel. V současnosti velmi oblíbený rekreační sport v ČR, který navazuje na dlouholetou tradici. Splouvání řek se stalo zábavou, učením, rekreací a zálibou velké skupiny lidí. Atlas řek ČR nabízí hned více než 230 řek sjízdných za daných podmínek. Ideální podmínky říčních toků umožňují rychlou dostupnost a nabízejí celoroční různě obtížné trasy. Problémem může být střed zájmů několika skupin na řece a to: vodáků, vodohospodářů a ekologů. Pro splouvání českých řek je potřeba se řídit několika právními dokumenty a to:

- Zákon č. 254/2001 Sb., § 7 tzv. Vodní zákon o vodách
- Zákon č. 114/1995 Sb. Zákon o vnitrostátní plavbě
- Vyhláška č. 344/1991 Sb. Řád plavební bezpečnosti
- Zákon c.114/1992 Sb. O ochraně přírody a krajiny

Co se týká publikací a učebnic o vodní turistice, jsou to z velké části sepsané praktické znalosti sloužící k výuce základních dovedností bez odbornějších témat. Přesto vzniklo a vzniká dost nových publikací včetně kilometrů a průvodců k téměř každé turisticky zajímavé řece. (Bílý, Kracmar, & Novotný, 2001, Štemprok a kol. 1975, Hýža, Klega 2008, Doležal, Kracmar, Tilinger, Šíma, 1991).

Důležitým prvkem při sjíždění řek je bezpečnost, jejíž pravidla je nezbytné dodržovat. Každý licencovaný instruktor tyto pravidla dobře ovládá a v rámci své zodpovědnosti za skupinu, kterou vede, svědomitě dodržuje. Zajímavá publikace na téma, když se pravidla nedodrží (Ptáček, 2006), na základě zkušeností instruktorů Vodácké školy záchrany. Jedná se o kurz akreditovaný MŠMT.

Každý vodní tok je určen tzv. obtížností, která by měla určovat, jak tok vypadá, jakou má rychlost voda a jak je úsek peřejnatý a náročný. Obtížnost vodního říčního toku se dělí (<http://www.infoglobe.cz>):

ZW - klidná, tekoucí

- přehledné, rychlost proudu do 2 m/s, bez překážek a peřejí
- znalost základního záběru a řízení lodi, riziko při zvrhnutí žádné, samozáchrana snadná
- otevřená loď s vaky proti potopení, plovací vesta pro mládež

WW I - lehká

- malé peřeje s pravidelnými vlnami, přehledné, užší meandrující toky s břehovými porosty
- znalost ovládání lodě na tekoucí vodě, riziko při plavání minimální, samozáchrana snadná
- loď zajištěná proti potopení, doporučena plovací vesta a helma

WW II - mírně těžká

- větší peřeje s vlnami, široké dobře čitelné průjezdy v zablokovanějším korytě, užší koryto s malými peřejemi s nutností rychlejších reakcí, občasné překážky jsou dobře viditelné a lze se jim snadno vyhnout s určitým tréninkem, prohlídka není nutná, riziko při plavání ještě malé, samozáchrana dobře možná, pomoc kamarádů není na škodu
- znalost ovládání lodi na peřejnaté vodě, umět přistát ve vracáku je nutné, trénovanost a zkušenosti doporučeny
- ještě otevřené lodě dobře zajištěné proti potopení, lépe zavřené lodě, plovací vesta, helma

WW III - těžká

- peřeje s vyššími nepravidelnými vlnami, lehčí válce a středně zablokovaný terén, peřeje v meandrech s menší přehledností, úzká nepřehledná místa s překážkami
- Na řece s větším průtokem se mohou vyskytnout i ostrá rozhraní a "karfioly" ve "vracáku", ale nejsou četná. Obtížnějším místům se lze ještě vyhnout. Prohlídka je vhodná u míst, která jedeme poprvé nebo jsou známá změnami (stromy).

Nebezpečí zranění při plavání ještě není kritické, samozáchrana je zvládnutelná, ale pomoc kamarádů je dobrá, protože se jinak plave dlouho.

- znalost techniky i taktiky jízdy na divoké vodě, trénovanost, nutnost rychlého ovládnutí lodě na takovéto vodě
- zavřené lodě, lépe singlové, jinak jako u WW II, doporučen ochranný oděv, záchranné vybavení a praxe v jeho použití

WW IV - velmi těžká

- velké a silné peřeje s velkými vlnami, válce, karfioly, víry, návaly vody na překážky, silně zablokované koryto s úzkými průjezdy se stupni a skluzy, méně přehledné, ale předvídatelné. Mohou se objevit obrovské vlny a válce, kterými se musí projet. Prohlídka je nutná u první jízdy a velmi doporučená vždy. Riziko pro plavce je střední až velké, samozáchrana je komplikovaná. Pomoc kamarádů je nutná a vyžaduje praxi.
- Komplexní znalost techniky a taktiky na těžké vodě, trénovanost a zkušenosti jsou nezbytné. Terén vyžaduje rychlé manévry pod tlakem. Nutnost vjet do vracáku a rozmyslet další postup. Peřeje se mohou pohybovat až u hranice rizika. Eskymácký obrat je téměř nutností.
- vše jako WW III, praxe v záchranné a použití vybavení, psychická odolnost.

WW V - extrémně těžká

- velké, vlny, válce, vysoké stupně, velká rychlost proudu, extrémní nepřehledné zablokování. Vystavuje jezdce vysokému riziku. Peřeje bezprostředně navazují, „vracáky“ je málo a je nutno o nich vědět předem. Prohlídka životně důležitá, ale bývá obtížná. Plavání životu nebezpečné, záchrana problematická
- bleskurychlé reakce pod tlakem, jízda ve speciálních skupinách s obrovskými zkušenostmi a praxí. Nutností je stoprocentní znalost eskymáckého obratu, stejně jako stoprocentní vybavení a praxe v záchranné činnosti a zajištění
- jako WW IV, ustálené skupiny expertů, vysoká psychická a fyzická kondice

WW VI - hranice sjízdnosti

- násobení obtíží vodního terénu a překážek, sjízdné jen za určitého vodního stavu a ideálních podmínek včetně speciální přípravy na sjezd

2.2 Zážitková pedagogika

Zážitkovou pedagogiku můžeme chápat jako způsob rozvoje osobnosti, který využívá prožitky jako prostředek k vyvolání pozitivních změn jedince. S tímto prožitkem se pak dále pracuje, aby jeho výchovný důsledek byl co nejefektivnější a zasahoval co nejvíce do budoucnosti.

„Zážitková pedagogika umožňuje v konfrontaci s jinými lidmi, se sebou samým i s přírodním prostředím a kulturním okolím uvědomovat si autenticitu své existence, být sám sebou jako celistvý, nikoliv na konzumní obstarávání zaměřený“ Jirásek (in press).

Zážitková pedagogika má za úkol vytvářet takové situace a procesy, které umožňují člověku vlastní prožití něčeho nového a tím dosáhnout vědomostí a zkušeností.

2.3 Aktivity

Činnost, která vede k naplnění volného času duchaplným způsobem. Řízené trávení volného času vedené instruktorem, který celou aktivitu řídí a vede ji k nějakému závěru. Smysl aktivit může být rozvoj jak fyzických tak psychických schopností, znalostí a dovedností, rovněž i nenásilná a nenápadná příprava na reálnou situaci, která bude navazovat v blízké budoucnosti. Rozvoj fantazie a zažití něčeho neobvyklého je příslibem dobré a kvalitní aktivity. V této práci jsou aktivitami myšleny především naučné aktivity související s vodáckým výcvikem a problematikou.(Franc, Zouňková, Martin, 2007)

2.4 Hry

Čistě zábavná činnost, která vede k pobavení a velké motivaci k dalšímu programu. Činnost založená na přirozené vlastnosti člověka hravosti, rovněž i zvědavosti a soutěživosti. Velice oblíbené jsou dlouhodobé tzv. etapové hry, které prolínají celý kurz a většinou vedou k velmi zajímavému závěru. Motivací hrát hry může být také odměna, která by neměla chybět. Ne na darmo se říká: „Kdo si hraje, nezlobí.“

Táborová hra by měla začínat scénkou, která vtáhne účastníky do děje příběhu a měla by tematicky korespondovat s celým programem kurzu. Na základě denního programu by hra neměla zasahovat do volného času, nebo času odpočinku a měla by vždy vyvolávat pocit, že je zcela dobrovolná. Rovněž by hra neměla být příliš dlouhá a akorátní k hratelnosti zúčastněných hráčů. (Franc, Zouňková, Martin, 2007)

2.5 Tyflogedie

Vědní obor, jehož cílem je maximální dosažitelný rozvoj jedince se zrakovým postižením jak po stránce socializace, tak po stránce plnohodnotného zapojení do pracovního procesu a společenského uplatnění. Tyflogedie tedy zkoumá možnosti, metody a postupy, jak takového cíle dosáhnout, samozřejmě s ohledem na meze dané jednotlivým druhem zrakového postižení. Tyflogedie jako obor spadá do speciální pedagogiky a úzce spolupracuje s dalšími vědními obory jako např. filozofie, pedagogika, sociologie, fyzika a další.

Tyflogedie stejně jako všechny vědní obory musí mít jasně vymezeny základní kategorie. Má tedy pochopitelně vymezený cíl, kterého by mělo být dosaženo. Cílem tyflogedie je maximální rozvoj osobnosti jedince se zrakovým postižením, což znamená nejen dosažení nejvyššího stupně socializace, včetně zajištění adekvátních podmínek pro edukaci, ale i přípravu na povolání, následné pracovní zařazení a plnohodnotné společenské uplatnění. (Finková, Ludvíková, Růžičková, 2007, 11)

2.6 Kategorie osob se zrakovým postižením

V současnosti se odhaduje celková populace zrakově postižených ve světě asi 180 milionů, z toho 45 milionů nevidomých. V České republice se uvádí 60 000 – 100 000 osob se zrakovým postižením, z toho 7 000 – 12 000 je nevidomých. Důležitým údajem je, že asi 35% zrakově postižených v ČR je nezletilých a v produktivním věku, tedy cílová skupina tohoto projektu.

Kategorie podle WHO (World Health Organization – Světová zdravotnická organizace):

1. Střední slabozrakost

zraková ostrost s nejlepší možnou korekcí: maximum menší než 6/18
(0,30) - minimum rovné nebo lepší než 6/60 (0,10); 3/10 - 1/10

2. Silná slabozrakost

zraková ostrost s nejlepší možnou korekcí: maximum menší než 6/60
(0,10) - minimum rovné nebo lepší než 3/60 (0,05); 1/10 - 10/20

3. Těžce slabý zrak

a) zraková ostrost s nejlepší možnou korekcí: maximum menší než 3/60
(0,05) - minimum rovné nebo lepší než 1/60 (0,02); 1/20 - 1/50

b) koncentrické zúžení zorného pole obou očí pod 20 stupňů, nebo jediného funkčně zdatného oka pod 45 stupňů

4. Praktická slepota

zraková ostrost s nejlepší možnou korekcí 1/60 (0,02), 1/50 až světlocit
nebo omezení zorného pole do 5 stupňů kolem centrální fixace, i když
centrální ostrost není postižena

5. Úplná slepota

ztráta zraku zahrnující stavy od naprosté ztráty světlocitu až po zachování
světlocitu s chybnou světelnou projekcí

Pozn. Zraková ostrost zdravého člověka je tzv. vizus = 1,2 (WHO)

2.7 Osobnost postiženého jedince dle věku

Co se týká formování osobnosti, je zrak velmi důležitou součástí a to proto, že jeho úloha je rozlišit hned několik kategorií znaků: vzdálenost, pohyb, klid, barvu, tvar velikost, prostor a další. Je to zásadní smysl, jehož fungování má význam na pozorování a odrážení prostorových vztahů. (Finková, Ludvíková, Růžicková, 2007)

1. 0 až 6 let

Zásadní vliv mají rodiče, jejich chování a postoje. Nesprávný postoj rodičů, kteří se cítí odpovědní a snaží se vynahradit a vykompenzovat postižení, je velký problém pro budoucí rozvoj zrakově postiženého dítěte. Tento věk bývá označován jako klidné období. U dětí s nejhorším stupněm postižení často převažuje stereotyp a závislost. Po nástupu do mateřské školy se dítě snaží komunikovat, udržovat kontakt a adaptovat se do společnosti i přes svůj pomalejší inteligenční vývoj, způsobený pasivitou.

2. 7 až 18

Toto období je nejnáročnější, protože se dítě dostává do role školáka a snaží se udržet si sociální prestiž. Mladší školní věk bývá označován jako období realismu – děti akceptují skutečnost a neočekávají žádné změny. V tomto období se snaží získat schopnosti, dovednosti a zásady. Toto období je velmi citlivé na reakce učitelů, rodičů a v neposlední řadě trenérů, kteří mají obrovský vliv na další vývoj. Je to období fyzického, psychického rozvoje a upevňování osobnosti, proto je to cílová skupina zážitkového vodáckého kurzu. V tomto věku je potřeba nejvíce rozvíjet osobnost a to z důvodu menšího strachu než v dalším období a snaze a odvahy jedince vyrovnat se, se svým hendikepem. Zároveň je třeba posílit sebevědomí a vyrovnání se tak sám se sebou. V tomto období je dobré díky sportu a různým aktivitám bořit a posouvat hranice možností v tom, co zvládnou a dokážou.

3. Dospělost

Jedinec už umí s hendikepem žít (pokud není ztráta zraku náhlá např. po autonehodě). V tomto období má postižený pocit naplnění života rodinou a vybudování stabilního partnerského vztahu. Chování v tomto období bývá velmi individuální. Je důležité, aby byl zrakově postižený v tomto období co nejaktivněji zapojen do co nejvíce činností a rozvíjel svou osobu a životní styl jako každý další.

4. Stáří

U osob v tomto období se často objevuje nepřizpůsobivost a málo kdo se ještě stále učí něco nového. Tyto osoby často upadají do pasivity a uchylují se do Tyflocenter, kde jsou jim k dispozici veškeré právní, sociální, poradenské a další služby.

2.8 Sjednocená organizace nevidomých a slabozrakých (SONS)

Vznik organizace se datuje rokem 1996 a to sloučením České unie nevidomých a slabozrakých a Společnosti nevidomých a slabozrakých v ČR. Sídlo organizace je v Praze a členem se může stát každá zrakově postižená osoba starší 15 let. Členství je bezplatné a dobrovolné. (<http://www.sons.cz>).

2.9 Tyfloservis, o. p. s.

Posláním obecně prospěšné společnosti Tyfloservis je podpora integrace nevidomých a slabozrakých lidí do společnosti prostřednictvím intervencí zaměřených na samotné nevidomé a slabozraké, osoby jim blízké a širokou laickou i odbornou veřejnost. (<http://www.tyfloservis.cz>)

Tyfloservis, o. p. s. se snaží vybavit zrakově postiženého člověka staršího patnácti let takovými dovednostmi a informacemi, aby byl schopen v maximální možné míře samostatně naplňovat své životní potřeby, získal přiměřené sebevědomí, zaměřil se na možnosti svého dalšího rozvoje, ale dokázal též rozpoznat své meze a požádat o pomoc. Dále se snaží vybavit okolní společnost dovednostmi a informacemi, aby byla schopna odstraňovat a nevytvářet nové architektonické ani mezilidské bariéry, které by nadbytečně ztěžovaly situaci nevidomých a slabozrakých, aby byla schopna rozpoznat jejich možnosti a limity a v případě potřeby jim poskytnout konkrétní pomoc. A v neposlední řadě u svých klientů podporovat převzetí odpovědnosti za vlastní život, samostatnost a aktivitu, využívání všech potenciálů, kterými je člověk vybaven, a celospolečensky podporovat zájem o druhé, toleranci a pomoc. (<http://www.tyfloservis.cz>).

2.10 (Sebe)Obsluha zrakově postižených

Záměrně vynecháme skupinu dětí do šesti let a zaměříme se na děti od sedmi do dospělosti a období dospělosti, z důvodu zájmu této práce o specifickou cílovou skupinu. A výběr činností odpovídá potřebám vodáckého zážitkového kurzu.

Dítě zrakově postižené, věkové skupiny od 6 let, staví především na základech získaných v mladším věku díky rodině a odborné pomoci. Co se týče oblékání, dítě se už umí obléct i vysvléct, ale problém nastává při výběru vhodného typu oblečení adekvátního aktivitě, situaci a počasí. Je potřeba, aby dítě mělo přehled a pořádek v tom, kde co má a vědělo na co má oblečení použít a jak ho poznat. Výběr oblečení na zážitkovém kurzu je velmi závislý na vzájemné komunikaci a důvěře. Tato oblast skýtá velká nebezpečí i v naprosto běžné činnosti, které zvládne každý. A každá taková situace má svou vlastní metodiku, kterou je potřeba přizpůsobit individuálně. Avšak pro osamostatnění postiženého jedince je nutné, aby se dokázal sám o sebe postarat. (Kebelová, 1999).

2.11 Hmat u zrakově postižených

Osoby se zrakovým postižením vnímají své okolí především pomocí hmatu. Samotný hmatový vjem poskytuje menší množství informací než zrakový, avšak bývá přesnější než vjem získaný sluchem. Fyziologická citlivost kožního analyzátoru nelze u člověka zvýšit, přesto je možné tréninkem vylepšit schopnost vnímání a zapamatování si předmětů a pomocí rozvoje obratnosti prstů a ruky tuto schopnost využívat v běžném životě. (Keblová, 1999).

Jak vlastně souvisí hmat se zrakem, nám může přiblížit citát: „Zrak jest dotek na značnou dálku obohacený o vjem barevnosti. Hmat jest toliko vidění na blízko bez poznávání barev, ale bohatší o vjem drsnosti. Oba smysly dávají nám poznatky téhož druhu.“ (Villey,P. Pedagogika slepců)

2.12 Sluchové vnímání u zrakově postižených

Sluch poskytuje člověku až 15% všech informací z okolního prostředí. Vnímání řeči umožňuje lidem dorozumívat se, předávat poznatky a vědomosti, rytmus, hudbu, ale také z intonace odvozování osobní povahy a osobnosti toho, kdo hovoří. V nebezpečí nám sluch velmi pomáhá a jako jakýsi dálkový analyzátor umožňuje zrakově postiženému orientovat se v prostoru. (Keblová, 1999).

Zajímavé je, že nebylo prokázáno, že lidé s těžkým zrakovým postižením mají vrozenou lepší schopnost sluchového vnímání, přesto je tento fakt často vyvrácen setkáním s realitou. Jedná se o jakési nahrazování nebo zastupování smyslů. Tuto teorii najdeme i v citátu: „Všechna tajemství slepecké činnosti, která způsobila vždy tolik podivů mezi vidoucími, lze při bedlivějším zkoumání vysvětlit zjevem psychologickým, velmi prostým: jest to zastupování smyslů.“ (Villey, P. Pedagogika slepců)

2.13 Pohyb a prostorová orientace zrakově postižených

Obtíže způsobené ztrátou zraku představují velké nebezpečí a zároveň velkou náročnost na představivost a paměť. Orientace v neznámém prostoru je proto naprosto nemožná bez cizí asistence. U nevidomých je potřeba snažit se nahradit zrak jinými smysly a to např. pomocí známých zvuků či předmětů. Existuje spousta cviků, jak prostorovou orientaci naučit, ale pro náš účel, realizaci zážitkového vodáckého kurzu, jsou tyto cviky nevyhovující. Pro naše účely jsou použitelné následující techniky: technika chůze s vidícím průvodcem a technika bezpečnostního držení. (Keblová, 1999).

2.14 Účastníci kurzu

Kurz je určen pro zrakově postižené děti od 6 do 18 let. Počet účastníků je omezen personálními možnostmi bezpečného a bezproblémového průběhu. Co se týká počtu instruktorů, je nezbytné, aby jejich počet, vzhledem k účastníkům, byl v poměru 1:2 až 1:3. To znamená, že na každé tři maximálně čtyři zrakově postižené je jeden instruktor, který se o ně bude starat. Celkový počet účastníků tedy bude 25 osob. Z toho bude 17 zrakově postižených dětí a 8 členů realizačního týmu.

2.15 Příprava kurzu

Příprava kurzu je soubor všech činností potřebných k bezpečnému a plnohodnotnému prožití a zvládnutí kurzu, které předchází samotné realizaci. Přípravu je nutné zahájit minimálně několik týdnů předem, a to postupně a uceleně. Celé přípravě předchází přihlášení účastníků po přečtení informačního letáku a zaplacení ceny vodáckého zážitkového kurzu. Po upřesnění počtu účastníků následuje další krok a tím je vytvoření zkušeného realizačního týmu z neziskové organizace: Vodáckého oddílu TOM Čochtani Moravská Třebová. Následuje další bod přípravy, kterým je objednání autodopravce pro přepravu materiálu, lidí a vleku s loděmi. Poté jsou body přípravy v neupřednostňovaném pořadí. Je taky potřeba zajistit nákup potravin a s tím související kontrola vybavení pro vaření a přípravu jídla a v neposlední řadě zajistit instruktora s potravinářským průkazem. Následuje kontrola a příprava materiálu jako jsou stany, lodě, pumpy, pádla, vesty, přilby, kilometráž, technické náradí na opravu lodí, barely na vodu, lodní pytle, šňůry do lodí (koníkovačky) a další. Další důležitá věc je lékárnička a zajištění instruktora, který může působit na pozici zdravotníka. Samotná příprava v sobě obnáší i přípravu harmonogramu, aktivit a náplně volného času a materiálu s tím spojeným.(Štemprok, 1975).

Vzhledem k povaze kurzu se zrakově postiženými dětmi je nutná dlouhodobá komunikace a poznávání se předem, protože důvěra v tomto případě hraje obrovskou roli. V rámci této činnosti je nezbytné zjistit všechny informace o zdravotním stavu, očekávání a obavách budoucích účastníků a připravit je na to, co je čeká.

Přípravná fáze zabírá většinou nejdelší část celého kurzu a je velmi zásadní ji nepodcenit pro úspěšný průběh. Na závěr příprav, ovšem před samotným zahájením, je dobré zřídit pro všechny účastníky připojištění.

2.16 Organizace kurzu

Organizací kurzu je myšlen samotný průběh. Organizace kurzu by se měla odvíjet od harmonogramu. Při vodáckém kurzu je nezbytné důkladně naplánovat na každý den adekvátní trasu na vodě tak, aby odpovídala dovednostem, schopnostem a možnostem účastníků. Zvlášť je poté potřeba vytvořit harmonogram volného času po příjezdu z vody. Je důležité dodržovat dostatečnou dobu na odpočinek, hygienu a osobní volný čas. Zbytek je poté vyplněn aktivitami a hrami, které baví, učí a motivují na příští den. Zvláštní složkou organizace je stravování, kde musí být dodržována jak časová pravidelnost, tak i vyváženost potravin. Celý harmonogram je potřeba sladit se stěhováním se na různá místa podle sjížděného úseku a místním možnostem jednotlivých kempů.

2.17 Personální zajištění kurzu

Hlavní vedoucí kurzu: Osoba, která zajišťuje veškerou manažerskou činnost související s přípravou kurzu, organizací, komunikací a harmonogramem kurzu. Zpravidla jeden člověk, který má celou akci na starosti. Zodpovídá za kvalifikovanost instruktorů, bezpečnost, finance a má hlavní slovo při realizaci samotného kurzu.

Instruktor vodní turistiky: Osoba přímo zodpovědná za veškeré dění na vodě, od chvíle přípravy a nástupu na vodu až do chvíle vyseďnutí a uložení materiálů. Kvalifikovaný průvodce po vodním toku alespoň s licencí instruktor vodní turistiky C. Zodpovídá za výcvik účastníků na suchu i na vodě a za poučení o bezpečnosti chování a pravidlech. Jeho licence ho opravňuje k tomu, aby vedl dalších pět lodí stejného typu, jako je ta, na které sám jede, jedná-li se o kánoe. Pakliže se jedná o rafty, zodpovídá za dva rafty. Jeho povinností je dohled nad ostatními a dodržování všech pravidel souvisejících s plavbou na říčním toku.

Zdravotník: Osoba zodpovídající za poučení o bezpečnosti všech účastníků a řešící jakýkoliv zdravotní problém. Zdravotník musí být vyškolený a doložit své dovednosti osvědčením, případně být lékařem nebo zdravotní sestrou.

Technický manažer: Osoba, která má na starosti všechny materiál a jeho bezvadnou funkčnost, případně jeho opravu. Zodpovídá za bezproblémové používání jak materiálu na vodu, tak materiálu na hry a aktivity v táboře.

Animátor: Instruktor, který má na starosti náplň volného času účastníků tak, aby hry a aktivity byly vyvážené, zajímavé, motivující a adekvátní celkovému programu kurzu.

Kuchař: Osoba, jejíž zodpovědností je veškeré stravování od přípravy jídla s výpomocí ostatních, tak po samotný úklid a dodržování hygieny v oblasti stravování. Důležité je mít připravený vyvážený jídelníček na celý týden dopředu.

Instruktor: Osoba, která je nezbytným asistentem všem, kteří jej potřebují. Většinou všestranný člověk, který je schopen plnit zadané úkoly a případně nahradit někoho dalšího.

2.18 Turistický oddíl mládeže Čochtani Moravská Třebová

Turistický oddíl mládeže Čochtani Moravská Třebová, neboli zkráceně TOM. Zkratka TOM vychází z A-TOM, neboli Asociace turistických oddílů mládeže ČR, která je občanským sdružením dětí a mládeže z celorepublikové působnosti zaměřená především na turistiku a tábornictví. Členy Asociace jsou tomíci. Těch je necelých devět tisíc a scházejí se na oddílových schůzkách, podnikají řadu tuzemských a zahraničních výprav, v létě pořádají tábory, lezou po horách, sjíždějí řeky, organizují akce pro veřejnost. (<http://www.atom.cz>).

Vodácký a turistický oddíl v Moravské Třebové je jeden z nejstarších ze současných 288 oddílů a kromě názvu Čochtani nese označení TOM 6301. Tento oddíl je zároveň členem KČT, neboli Klubu českých turistů a spadá pod tělovýchovnou jednotu TJ Slovan Moravská Třebová. V rámci své činnosti má oddíl cca 30 členů v různých věkových kategoriích. Oddíl má ve svém čele řadu vyškolených vedoucích a instruktorů. Krom toho se tento oddíl může pyšnit dlouholetým pořádáním tradičních akcí pro veřejnost, které zpravidla navštěvuje cca 10% obyvatel celého města. Např. Vandr Skrz Maló Hanó, Dětský vandr, Bojíte se strašidel?, Za Čertovským perníkem a další.

2.19 Bezpečnost kurzu

Před zahájením kurzu je nutné mít podepsané poučení o bezpečnosti od všech účastníků. Vzhledem k povaze kurzu jsou některá pravidla mírně odlišná. Každý by měl před zahájením kurzu vyplnit zdravotní dotazník, v případě dětí je na místě potvrzení o bezinfekčnosti. Zvýšená opatrnost se klade na zacházení s ohněm vzhledem k ubytování ve stanech a neopouštění tábořiště, případně kempu. Bezpečnostní pravidla na vodě určuje instruktor vodní turistiky. Zvýšená opatrnost se klade i na bezpečnost osobních věcí, kvůli hojnému počtu krádeží v kempech. (Ptáček, 2006)

3. Cíl

3.1 Hlavní cíl

Hlavním cílem práce je na základě uskutečněných kurzů a odborných teoretických poznatků vytvořit manuál pro přípravu a realizaci vodáckého zážitkového kurzu pro zrakově postižené a nevidomě děti, který se uskuteční v létě 2011.

3.2 Dílčí cíle

Dílčím cílem této práce by měla být barevná tištěná příručka, jak postupovat při přípravě a realizaci kurzu, tak i návod a upozornění, jak na takovém kurzu pracovat s dětmi s tímto specifickým zdravotním hendikepem.

Druhým dílčím cílem této práce je vytvoření tištěné, barevné příručky s hrami a aktivitami, speciálně upravenými nebo přímo určenými pro skupinu zrakově postižených a nevidomých dětí.

4. Metodika

4.1 Metoda introspektivní

„Metoda introspektivní se opírá o osobní znalosti, zkušenosti výzkumníka na základě účasti v prostředí či nějakém společenském procesu“ (Čihovský, in press, 10). Jedná se o výzkum a pozorování v běžných podmínkách často založené na vlastních zkušenostech. Na základě praxe zkoumáme a hodnotíme průběh ve specifickém prostředí a společnosti.

Metodu jsem využil při přípravě kurzu na základě několikaletých praktických zkušeností a analýz z jejich závěrů vytvořených.

4.2 Metoda terénního šetření

Jedná se o výzkum prováděný přímo v praxi v daném prostředí. Souvisí s přímým pozorováním a cílem je získat praktických informací v terénu. Často bývá spojen s kontrolou a vyříděním neúplných či nepotřebných informací. (Čihovský, in press, 10)

4.3 Metoda monografická – obsahová analýza primárních a sekundárních zdrojů

Primární zdroje literatury jsou podle Komeštika a Fejtka (1997, 56) „... druh dokumentu, který obsahuje úplný autorský text.“ Dělí se na:

- knihy a brožury,
- periodický tisk,
- speciální dokumenty.

Za sekundární zdroje považují stejní autoři (1997, 60) „... dokument, jehož hlavní funkcí je informovanost o existenci primárních dokumentů a zprostředkovat přístup k informacím v nich obsažených. Nepřinášejí tedy originální informace, ale jsou zkráceným přehledem či výtahem z primárních zdrojů. Dělí se na:

- bibliografický záznam (anotace, abstrakce),
- rešerše (tematický soupis bibliografických záznamů).“

4.4 Technika dotazník

Dotazník je strukturovaná sada otázek a výroků předložených skupině lidí za účelem měření jejich postojů, přesvědčení, hodnot apod. (Ferjenčík J., 2000)

Dotazník můžeme považovat za nejpoužívanější výzkumnou techniku pro jeho nespornou výhodu- poměrně snadno, rychle, ekonomicky, nenáročně získat informace (odpověď) od většího počtu respondentů. Určitým problémem může být nebezpečí, kdy kvalita odpovědí je neprávem nahrazována vysokou kvantitou zkoumaného vzorku (n). (Čihovský, in press,14)

Specifičnost této metody spočívá v tom, že předmětem analýzy se stávají odpovědi na pevné pro všechny dotazované stejně formulované otázky. Respondent odpovídá a své odpovědi sám zapisuje.

Výhodou této metody je její anonymita. Dále obsahuje jednoznačnou formulaci otázek a umožňuje poměrně rychlé ekonomické shromažďování dat od velkého počtu respondentů. Za další výhody lze považovat časovou nenáročnost, snadnou opakovatelnost a čas, který je dán respondentovi, aby si odpověď řádně rozmyslel. Nevýhodou je, že při eventuelním nepochopení otázky nelze již nic zpřesnit, doplnit nebo opravit, tím se mohou stát některé otázky neplatné.

Dotazník musí obsahovat všechny problémy, na které výzkum hledá odpověď a na které nemůže získat odpověď jiným způsobem. Při sestavování dotazníku dbáme na logickou návaznost otázek a postupujeme od otázek jednoduchých k těžším.

Základní vlastnosti dotazníku jsou validita, reliabilita a praktičnost. Posouzení stupně validity dotazníku je vždy do určité míry subjektivní. Reliabilita dotazníku je schopnost zachycovat spolehlivě a přesně zkoumané jevy. Vysoká reliabilita je zcela nezbytným předpokladem dobré validity dotazníku.

Dotazník je soubor předem stanovených otázek. V dotazníku by se měly vyskytnout tyto typy otázek:

- otázky sociodemografické (identifikační), podle kterých můžeme provádět druhé třídění,
- otázky kontrolní, které se ptají na stejný problém jiným způsobem,
- otázky otevřené, končí otazníkem a nedávají respondentovi na výběr žádné možnosti,
- otázky uzavřené, nutí respondenta vybrat si z nabízených možností,

- otázky polozavřené, kombinace předcházejících dvou typů, respondent má na výběr z možností, ale zároveň i prostor pro vlastní odpověď.

Všechny otázky by měly být formulovány srozumitelně, stručně, jednoznačně a jazykem, kterému respondent rozumí (nepoužíváme příliš odborné termíny).

Nevýhodou je obtížnost ověřování platnosti a správnosti odpovědí, poněvadž lidé mohou něco jiného říkat (psát), myslet si i dělat. (Čihovský, in press,14)

S touto metodou jsem pracoval formou vytvoření dvou dotazníků, které sloužily k analýze předešlých kurzů a byly vyplněny od dětských účastníků a vedoucích kurzů. Další dotazník jsem použil pro budoucí účastníky, aby mi pomohli vyvodit problematické oblasti a získat další informace o účastnících, které mi pomohou předejít zbytečným chybám a problémovým situacím.

4.5 Technika nestandardizovaný rozhovor

Jedná se o metodu empirického výzkumu sloužící k získání dat. Rozhovor definuje Velký sociologický slovník (1. díl, 1994, 447) jako „... řízenou verbální komunikaci, při níž dochází ke stimulaci a přenosu zprávy o předem vymezeném objektu.“ Jedná se o velmi oblíbenou metodu s velkou návratností odpovědí. „Podle míry standardizace sociologie rozlišuje mezi standardizovaným, polostandardizovaným a nestandardizovaným interview“ (Jandourek, 2001, 112).

„...představuje volnou rozpravu na dané téma. Umožňuje lepší navázání kontaktu. Je více neformální. Může posloužit jako ověřující doplňující technika. Musí být pořízen záznam o rozhovoru.“ (Čihovský, in press, 16).

S metodou jsem pracoval formou diskuzí a debat s účastníky, jejich rodiči a lidmi, kteří tvoří jejich bezprostřední okolí a pracují s nimi.

5. Výsledky

5.1 Vodácké kurzy

V následujících kapitolách je stručně popsáno, srovnáno a zaznamenáno několik předešlých vodáckých kurzů. Z předchozí zkušenosti zaznamenaných a zjištěných výsledků těchto kurzů vycházím při tvorbě harmonogramu a scénáře pro tento projekt.

5.1.1 Vltava 2007

Termín kurzu: 30. 6. – 7. 7.

Název kurzu: Evoluce – od pravěku do současnosti

Počet účastníků: 28

Realizační tým: 5

Cena kurzu: 2 500 Kč

Hry: celkový počet her 11

Rozvojové aktivity: 10

Celkový rozpočet: 63 000 Kč

Časová náročnost přípravy:

- Porady 10 hod.
- Brigády 4 dny
- Příprava jídelníčku 2 hod.
- Příprava herního programu 8 hod.
- Příprava vědomostí 3 hod.
- Příprava táborového vybavení 1 den
- Nakupování 3 hod.
- Celotáborová hra 15 hod.
- Ostatní (administrativa, úřady atd.)..... 3 hod.

Počet ujetých km po vodě: 112 km

Časová náročnost realizace na jeden den:

- Osobní hygiena 1,5 hod.
- Stravování..... 2 hod.
- Volný čas..... 2 hod.
- Spánek..... 10 hod.
- Technická příprava 1 hod.
- Splouvání řeky..... 5 hod.
- Hry a aktivity..... 2,5 hod.

5.1.2 Sázava 2008

Termín kurzu: 28. 6. – 5. 7.

Název kurzu: Expedice Atlantida

Počet účastníků: 24

Realizační tým: 4

Cena kurzu: 2 600 Kč

Hry: celkový počet her 15

Rozvojové aktivity: 4

Celkový rozpočet: 59 000 Kč

Časová náročnost přípravy:

- Porady 11 hod.
- Brigády 3 dny
- Příprava jídelníčku 2 hod.
- Příprava herního programu 6 hod.
- Příprava vědomostí 2 hod.
- Příprava táborového vybavení 2 dny
- Nakupování 2,5 hod.
- Celotáborová hra 12 hod.
- Ostatní (administrativa, úřady atd.)..... 2 hod.

Počet ujetých km po vodě: 98 km

Časová náročnost realizace na jeden den:

- Osobní hygiena 1 hod.
- Stravování..... 2,5 hod.
- Volný čas..... 2 hod.
- Spánek..... 9 hod.
- Technická příprava 1,5 hod.
- Splouvání řeky..... 6 hod.
- Hry a aktivity..... 2 hod.

5.1.3 Hron 2009

Termín kurzu: 1. 7. – 8. 7.

Název kurzu: Lovci draků

Počet účastníků: 27

Realizační tým: 6

Cena kurzu: 2 600 Kč

Hry: celkový počet her 10

Rozvojové aktivity: 10

Celkový rozpočet: 67 000 Kč

Časová náročnost přípravy:

- Porady9 hod.
- Brigády 4 dny
- Příprava jídelníčku 2 hod.
- Příprava herního programu5 hod.
- Příprava vědomostí1 hod.
- Příprava táborového vybavení 3 dny
- Nakupování3 hod.
- Celotáborová hra 11 hod.
- Ostatní (administrativa, úřady atd.).....1 hod.

Počet ujetých km po vodě: 109 km

Časová náročnost realizace na jeden den:

- Osobní hygiena2,5 hod.
- Stravování..... 2 hod.
- Volný čas..... 1,5 hod.
- Spánek..... 8 hod.
- Technická příprava2 hod.
- Splouvání řeky.....5,5 hod.
- Hry a aktivity..... 2,5 hod.

5.1.4 Hron 2010

Termín kurzu: 1. 7. – 10. 7.

Název kurzu: Vodácká Čarodějnická škola - Čochtanice

Počet účastníků: 29

Realizační tým: 4

Cena kurzu: 2 600 Kč

Hry: celkový počet her 13

Rozvojové aktivity: 6

Celkový rozpočet: 73 000 Kč

Časová náročnost přípravy:

- Porady11 hod.
- Brigády 2 dny
- Příprava jídelníčku 1 hod.
- Příprava herního programu4 hod.
- Příprava vědomostí1 hod.
- Příprava táborového vybavení 2 dny
- Nakupování2 hod.
- Celotáborová hra 13 hod.
- Ostatní (administrativa, úřady atd.).....2 hod.

Počet ujetých km po vodě: 121 km

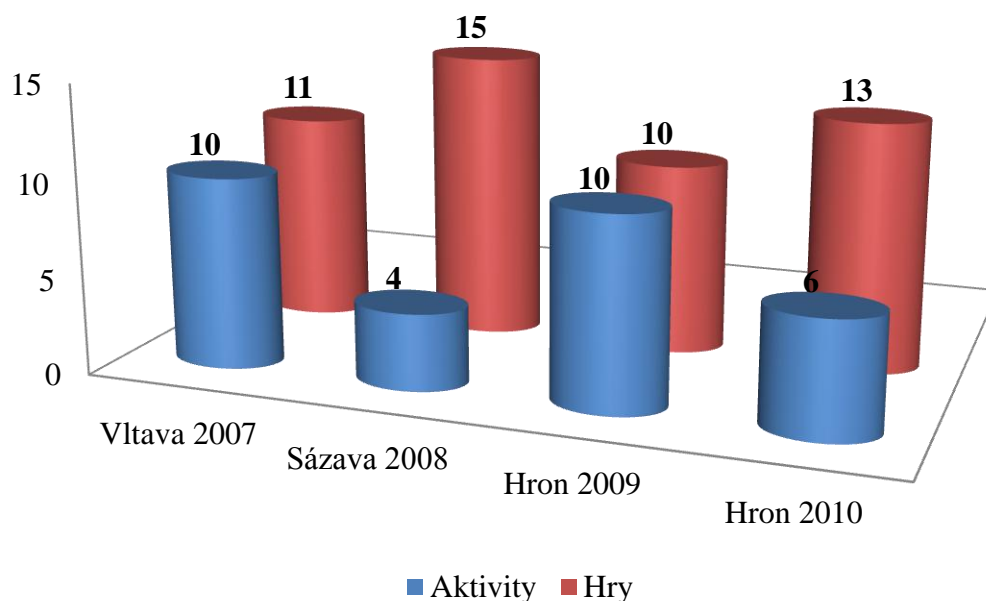
Časová náročnost realizace na jeden den:

- Osobní hygiena1,5 hod.
- Stravování..... 2 hod.
- Volný čas..... 2 hod.
- Spánek..... 9 hod.
- Technická příprava1 hod.
- Splouvání řeky..... 5 hod.
- Hry a aktivity.....3,5 hod.

5.2 Analýza

5.2.1 Analýza uskutečněných kurzů

Programové hledisko her a aktivit určených k rozvoji a prohlubování znalostí.

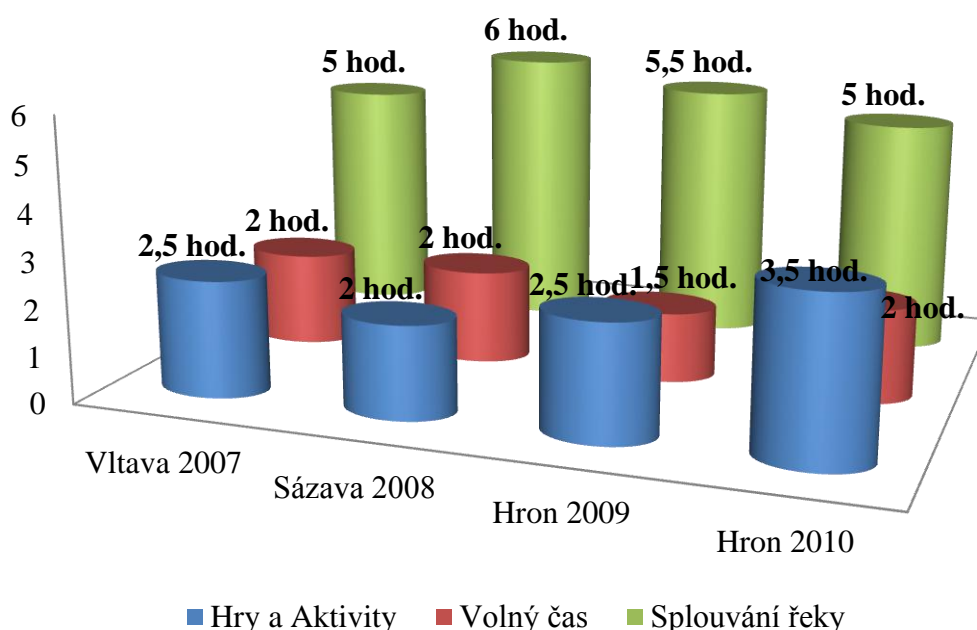

Obrázek 1. Počet her a výukových aktivit určených k rozvoji a prohlubování znalostí uskutečněných na jednotlivých kurzech.

Z uvedené analýzy vyplývá, že poměr mezi aktivitami a hrami se mění, avšak je patrné, že využití času a prostoru určeného ke hrám a aktivitám je stejný. Součet her a aktivit se v průběhu 4 let téměř nemění. Vždy se jedná buď o 19, 20, 21 aktivit a her v průběhu celého kurzu. V roce 2007 bylo mezi účastníky nejvíce nováčků a z toho

důvodu se počty aktivit, které je učily technickým prvkům jízdy na vodě a počty her téměř rovnaly. Také v roce 2009 byly v programu kurzu zařazeny aktivity pro rozvoj a prohlubování znalostí a dovedností ve velké míře a to z důvodu větší náročnosti splouvané řeky a realizace kurzu v zahraničí v náročnějších podmínkách. Roky 2008 a 2010 ukazují spíše na kurzy zaměřené na hry a doplněné několika málo aktivitami.

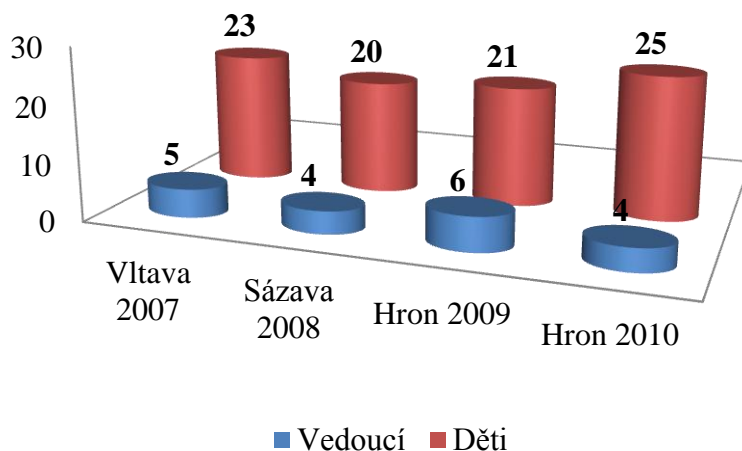
Časové hledisko her a aktivit k volnému času účastníků za 24hod.

Obrázek 2. Časové hledisko her a výukových aktivit vzhledem k volnému času účastníků za 24hod. kurzu.

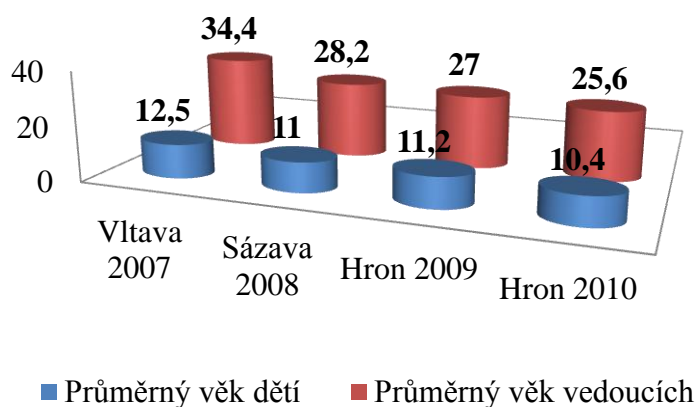
Z uvedené analýzy je patrné, že největší časový rozsah denního programu zabírá splouvání řeky a to bez velkých rozptylů kolem 5 až 6 hod. denně. Odchytky mohou být způsobeny rychlostí toku řeky a vývojem počasí v průběhu plavby. Co se týká volného času a času na aktivity a hry jsou vzájemně úměrné, pouze v roce 2009 bylo méně volného času z důvodu delších přesunů a ne zcela dobré znalosti prostředí. V roce 2010 byl čas na aktivity a hry delší z důvodu rozdělení úseku na kratší části v důsledku prodloužení kurzu z osmi na deset dnů.

Personální hledisko

Obrázek 3. Počet vedoucích a dětí na jednotlivých kurzech.

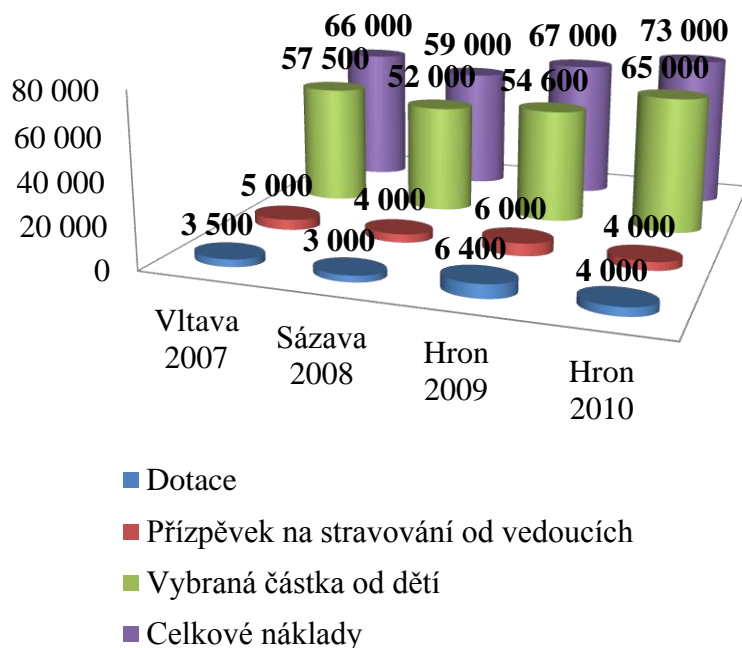
Z provedené analýzy vyplývá, že jak počet vedoucích, tak počet dětí je velmi stabilní. Tyto počty jsou dány stálou členskou základnou Turistického oddílu mládeže Čochtani a jejich pravidelnou účastí na všech táborech. Počet vedoucích je vzhledem k programové náplni odpovídající a to v průměru 4 : 1.

Obrázek 4. Průměrný věk vedoucích a dětí na kurzu.

Z grafu je patrné, že věk jak účastníků tak vedoucích klesá. U dětí je tento pokles způsoben nárůstem účastníků mladšího školního věku a u vedoucích je pokles průměrného věku způsoben zaškolování a delegování mladších instruktorů a vedoucích.

Ekonomické hledisko

Obrázek 5. Porovnání nákladů s vybranou finanční částkou.

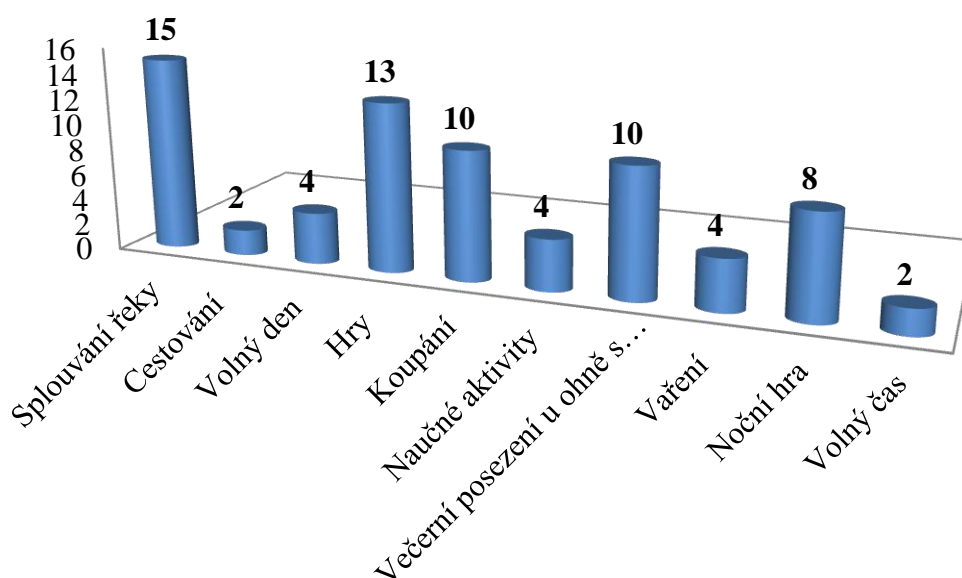
Z grafu vyplývá, že z žádného kurzu nevznikl zisk a to z toho důvodu, že Turistický oddíl mládeže Čochtani je nezisková organizace, a tedy vzniklý zisk je vždy použit na doplnění technického vybavení a materiálu, tím pádem žádný zisk nevzniká.

5.2.2 Objektivní analýza

Pro potřeby objektivní analýzy byly vytvořeny tři druhy dotazníků a to pro vedoucí kurzů, pro dětské účastníky kurzů a dotazník pro budoucí účastníky kurzu se specifickým zrakovým postižením, aby bylo možné lépe vyzorovat, z čeho mají obavy, zjistit jejich zkušenosti a zkvalitnit a upravit celý kurz tak, aby vyhovoval jejich představám, zásadám bezpečnosti a zároveň předešel zbytečným chybám. První dva druhy dotazníků byly distribuovány elektronickou poštou a jejich návratnost byla 90%. Třetí dotazník byl předložen budoucím účastníkům osobně a s jeho vyplněním jim asistovali rodiče a přátelé, vzhledem k jejich zrakovému omezení. Návratnost byla 100%.

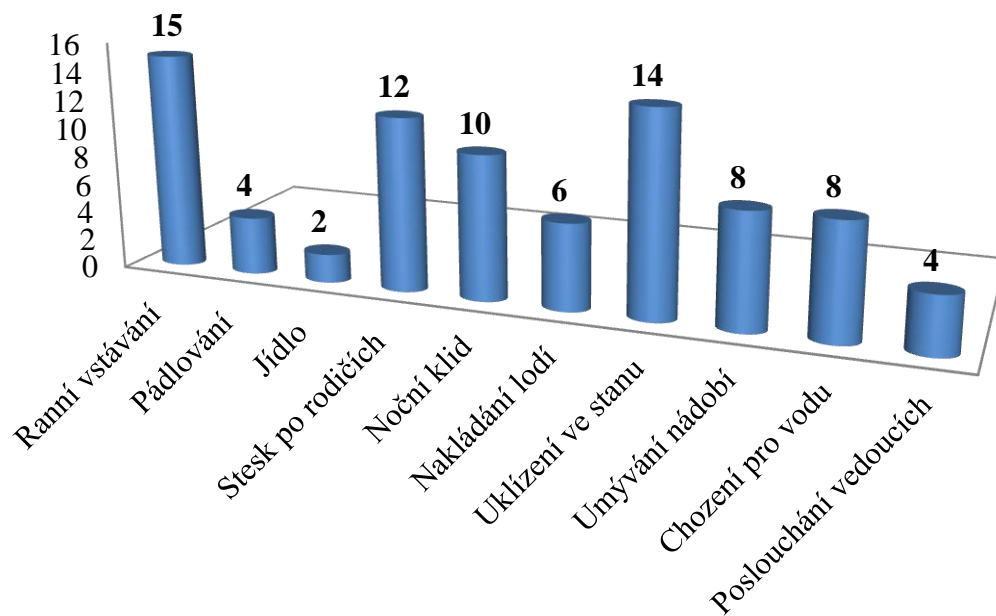
Analýza z pohledu dětí

Dotazníkovým šetřením jsem získal názory celkem od 15 pravidelných dětských účastníků všech kurzů za poslední 4 roky. Z těchto získaných údajů jsem vycházel při budoucí tvorbě ideální náplně budoucích kurzů. V některých otázkách měly děti možnost vybrat i několik odpovědí, maximálně však pět. Skupina dětí, které vyplňovaly dotazník, byla vybrána podle jejich pravidelné účasti na kurzech.

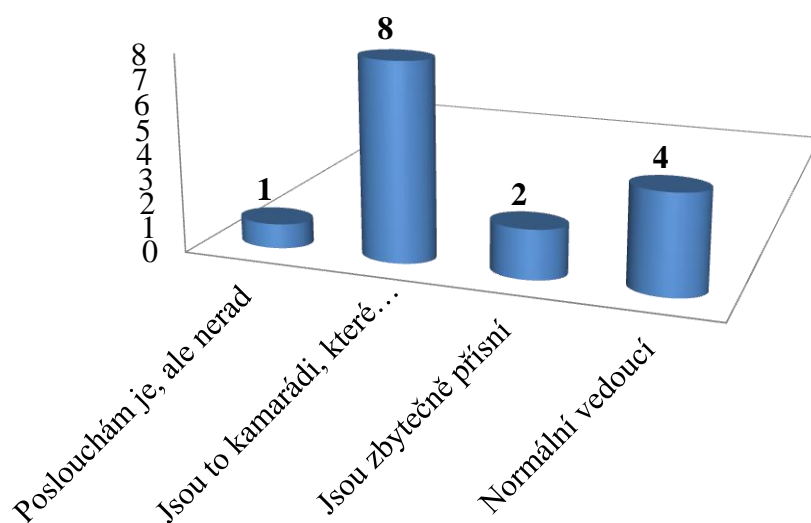
Obrázek 6. Co mají účastníci nejraději v průběhu kurzu.

Graf nám jasně ukazuje, že splouvání řeky je oblíbená aktivita u všech dětských účastníků, což by se dalo vzhledem k povaze kurzu čekat. Velice zajímavý ukazatel je velká četnost v oblíbenosti her, tak na druhou stranu překvapivě nízká četnost oblíbenosti volného času. Tato skutečnost poukazuje na fakt, že děti mají chuť trávit volný čas společně a hrou, pokud je baví, a to na úkor volného času, kde by se musely zabavit samy.

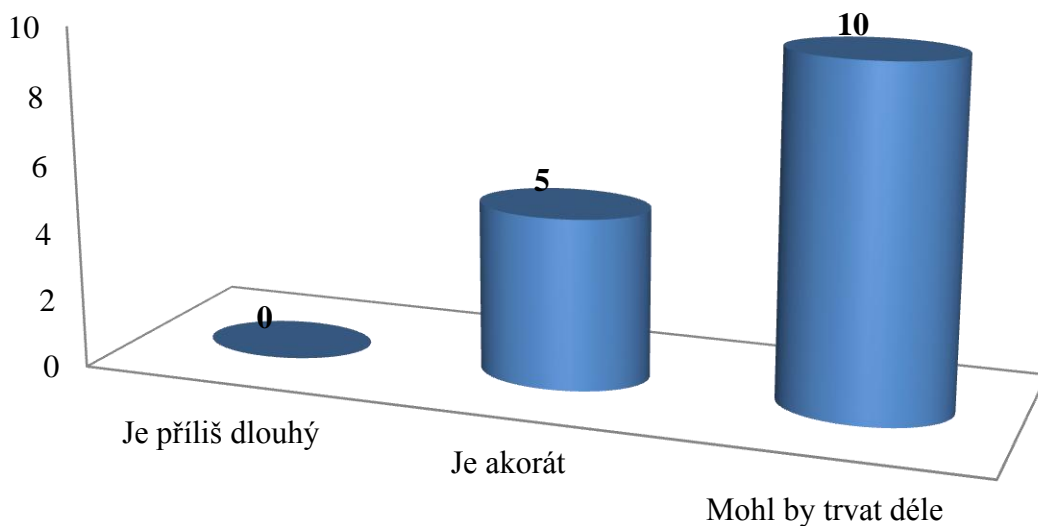
Obrázek 7. Co účastníkům nejvíce vadí v průběhu kurzu.

Z grafu je patrná nelibost dětí k obvyklé činnosti uklízení, a to konkrétně ve stanu. To je dáno povahou letního kurzu a častým bouráním a stěhováním tábora. Velká četnost u ranního vstávání je zřetelně kompenzována oblibou večerního posezení s kytarou u ohně. Jako pozitivní hodnotím nízkou četnost u jídla a poslouchání vedoucích. To ukazuje na velmi přátelský vztah v celé skupině.

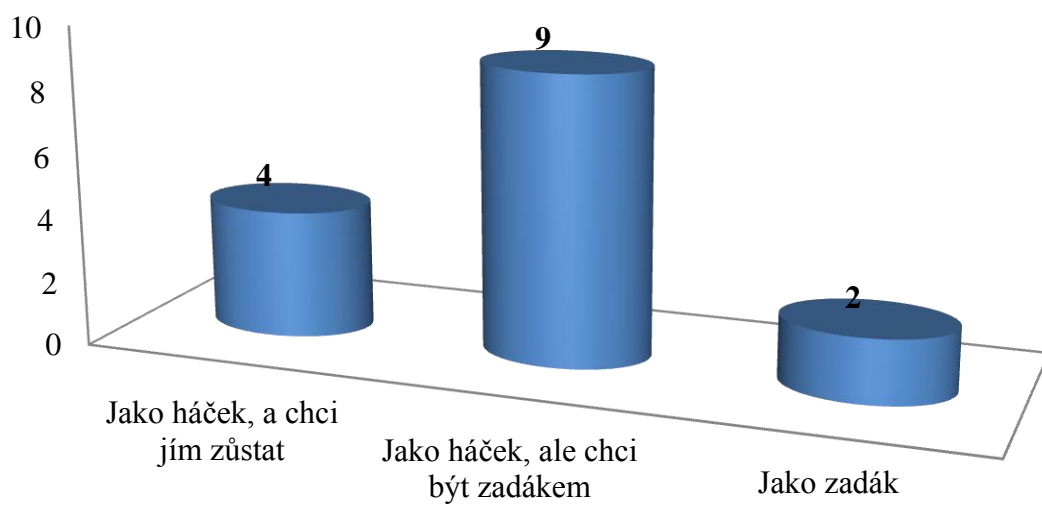
Obrázek 8. Názor na vedoucí kurzu.

Graf ukazuje na velmi přátelské vztahy mezi vedoucími a dětmi, což je velké pozitivum každého podobného kurzu, kde hraje důvěra obrovskou roli.

Obrázek 9. Názor na délku kurzu.

Je zřejmé, že většina tázaných uvedla, že by kurzy mohly být delší. Na základě tohoto šetření již loňský kurz byl z osmi prodloužen na deset dnů.

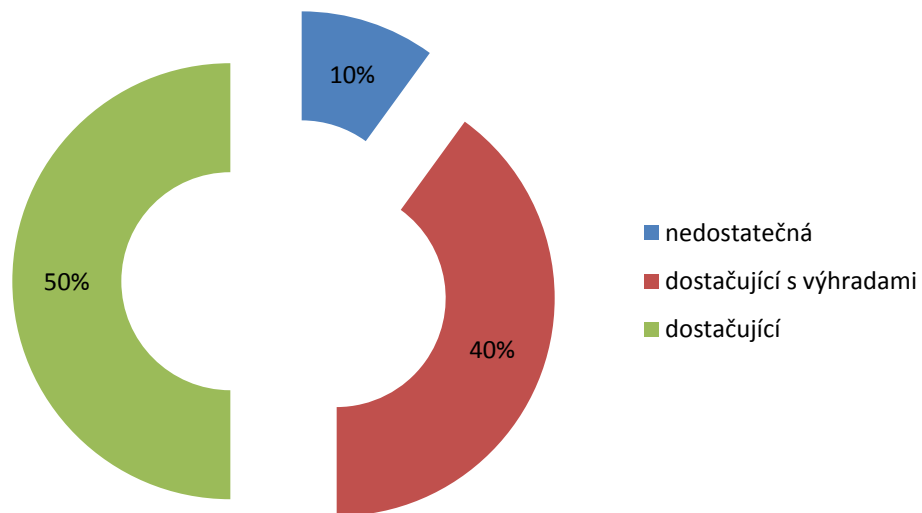

Obrázek 10. Vztah k jízdě na vodě.

Z této analýzy vyplývá, že většina dotazovaných jezdí stále jako háčci, přesto mají ambice stát se zadákem. Z toho je jasně patrné, že jsou ve většině případů výborně motivováni.

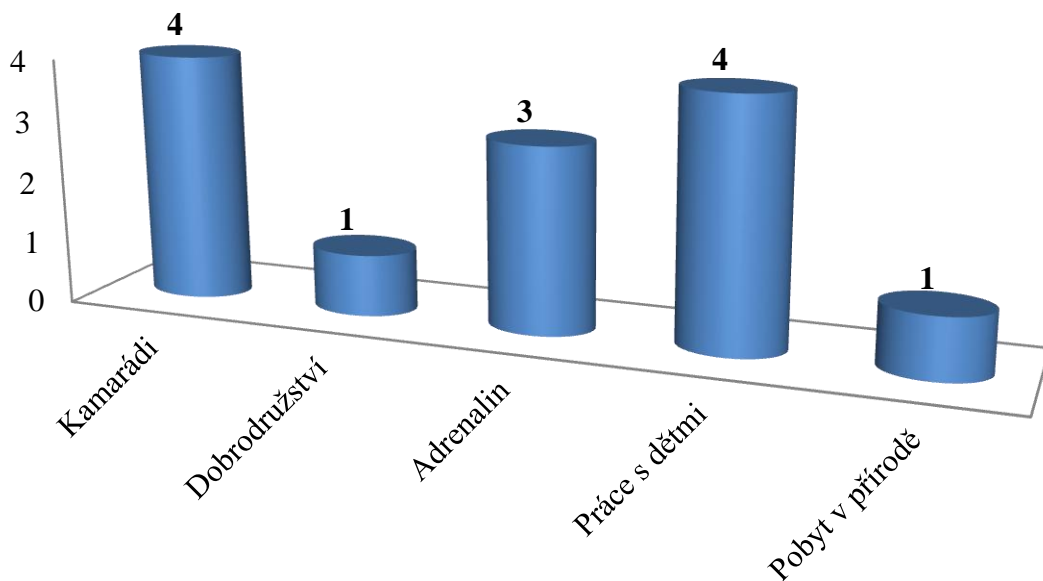
Analýza z pohledu dospělých

Dotazníkovým šetřením jsem získal odpovědi od všech zúčastněných vedoucích, instruktorů a organizátorů v počtu 13 osob za poslední 4 roky a jejich pohled na pořádání vodáckých kurzů Turistického oddílu mládeže Čochtani Moravská Třebová.

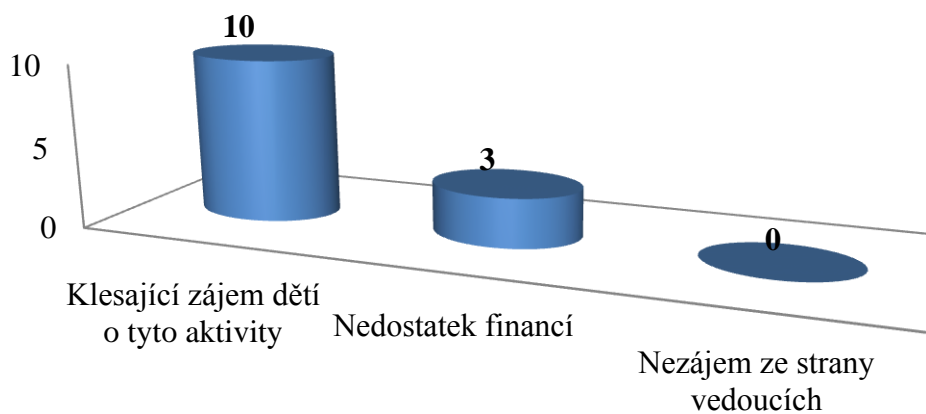
Obrázek 11. Úroveň přípravy kurzu.

Z grafu je patrné, že příprava kurzů je dostačující pro celou polovinu dotazovaných. Jako pozitivní je zde zcela zřejmé, že za nedostatečnou považuje přípravu pouze deset procent tázaných. Tato skutečnost se projevuje na profesionalitě připravovaných kurzů a jejich rostoucí oblíbenosti, originalitě a preciznosti při přípravě.

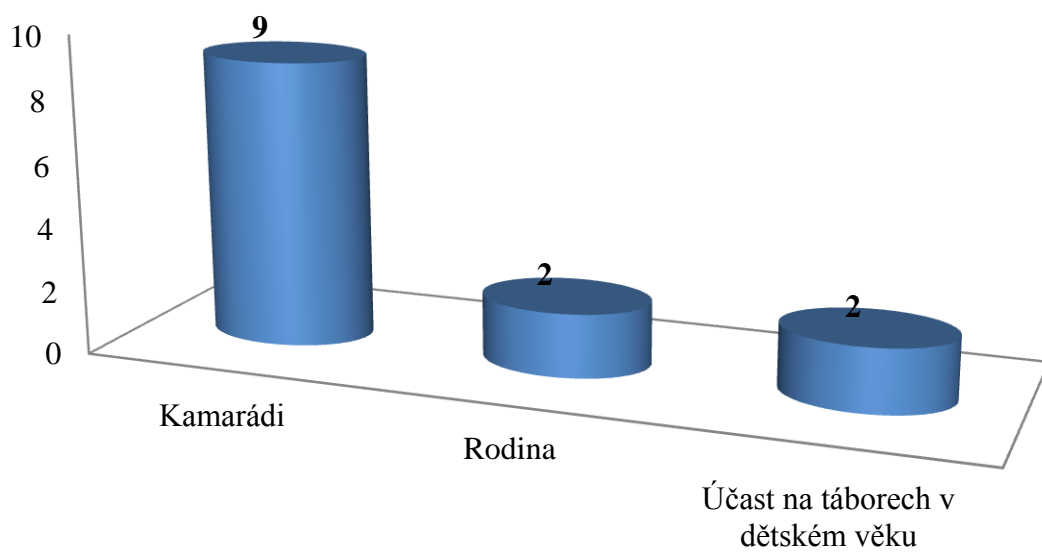
Obrázek 12. Hlavní důvod pro účast na kurzu.

Na tuto otázku odpovědělo 13 vedoucích, organizátorů a instruktorů, z toho po 4 odpovědích získali kamarádi a práce s dětmi. Na druhou stranu dobrodružství a pobyt v přírodě jsou hlavním motivem pouze pro 2 dotazované.

Obrázek 13. V čem vidí hlavní problém do budoucna.

Z grafu je zřetelné, že drtivá většina a to 10 ze 13 dotazovaných považuje za největší problém do budoucna pokles zájmu o tuto aktivitu. Tento názor zřejmě vychází z toho, že zájem dětí o velkou část všech možných aktivit všeobecně klesá.

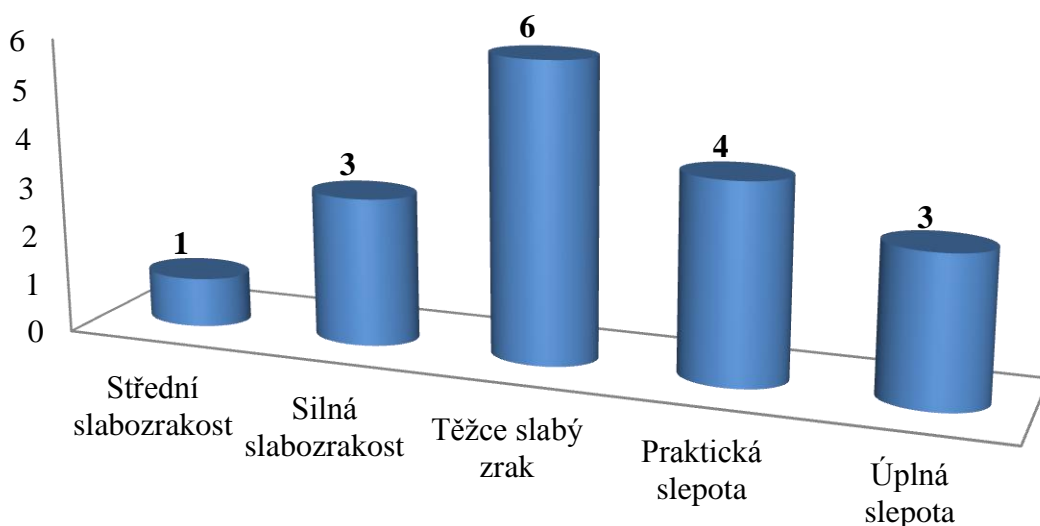

Obrázek 14. Co vás vede k práci s dětmi.

Výsledný graf vypovídá o zásadním vlivu kamarádů na začlenění do společnosti a do různých zájmových činností. 9 z 13 dotazovaný odpovědělo, že kamarádi byli tím, co je k této činnosti přivedlo.

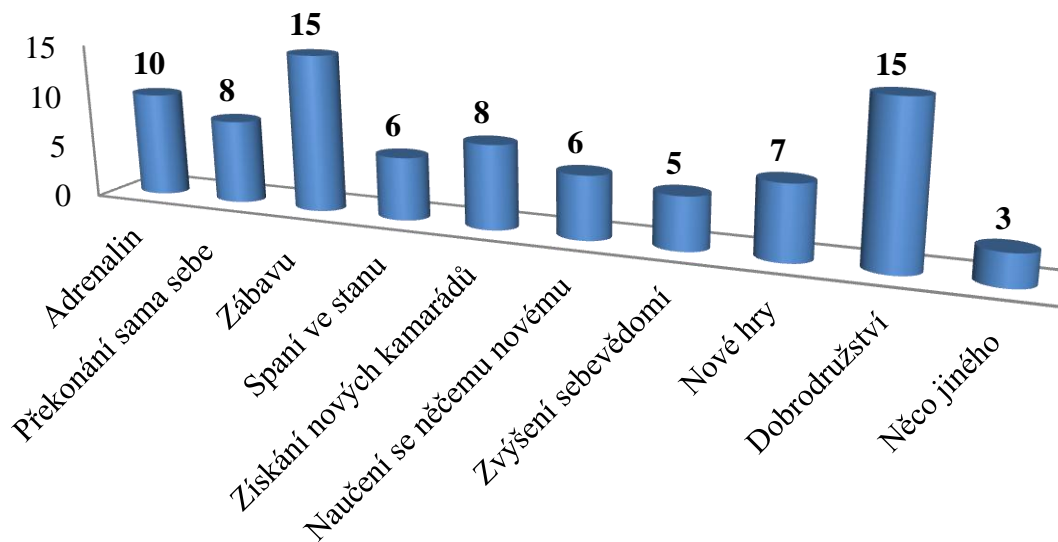
Analýza z pohledu budoucích účastníků

Dotazníkovým šetřením jsem získal odpovědi od 17 účastníků, s různým stupněm zrakového postižení, vodáckého zážitkového kurzu, který proběhne v roce 2011. Na základě tohoto dotazníku vyhodnotím problematické oblasti a navrhu jejich řešení. Tento dotazník slouží jako doplnění informací od skupiny účastníků k již předem získaným osobním teoretickým a praktickým zkušenostem formou osobního kontaktu a studováním odborným publikací a materiálů.

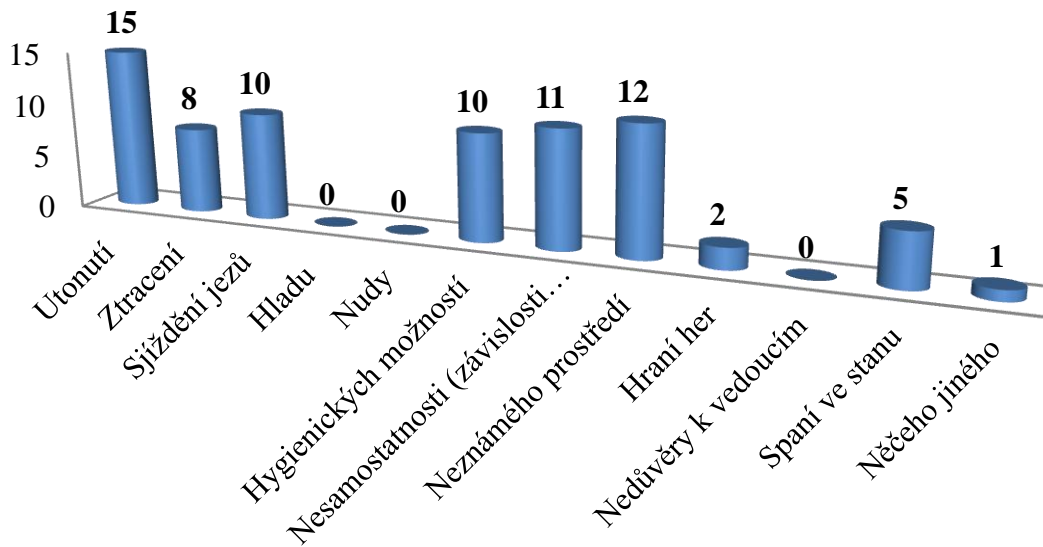
Obrázek 15. Stupeň zrakového postižení.

Z grafu je zřejmé, že během realizace kurzu se setkáme se všemi stupni zrakového postižení. Z něhož nejvíce bude zastoupena prostřední hodnota, to je těžce slabý zrak. A nejhorší stupeň postižení se týká 3 ze 17 účastníků.

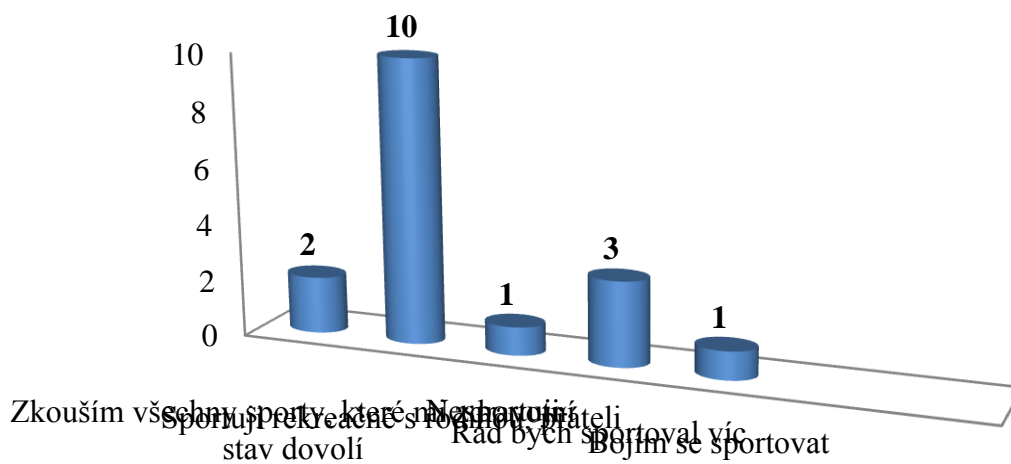
Obrázek 16. Očekávání od kurzu.

Z odpovědí na tuto otázku vyplývá, že nejvíce z účastníků očekává zábavu a dobrodružství, což odpovídá záměru celého kurzu. Na druhou stranu stojí za zmínku adrenalin, který získal deset hlasů. Četnost ostatních očekávaných zážitků je více méně na podobných hodnotách.

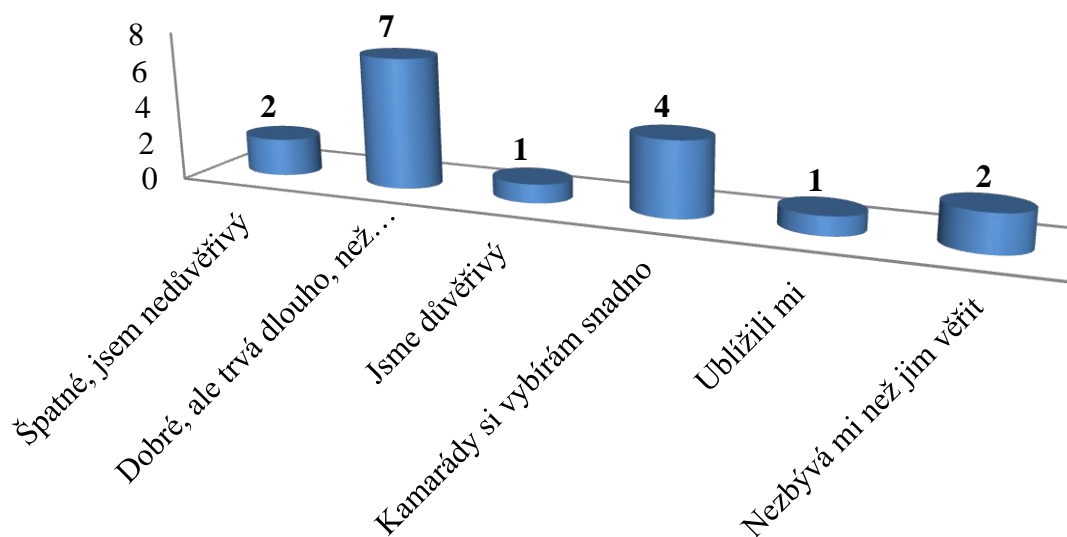
Obrázek 17. Největší obavy účastníků.

Z grafu je patrné, že největší obavy panují z utonutí, které získalo 15 bodů. Za zmínku stojí neznámé prostředí, nesamostatnost a hygienické podmínky společně se sjížděním jezů. V těchto oblastech se samozřejmě klade největší důraz na bezpečnost. Pozitivní je výsledek u nudy, hladu a nedůvěry což značí, že vzájemná důvěra, kontakt a spolupráce je nanejvýše dostatečná. Z grafu lze také vyčíst téměř nulové obavy z hraní her.

Obrázek 18. Zkušenosti se sportem.

Z následující otázky lze vyčíst, že většina a to 10 ze 17 dotazovaných sportuje alespoň rekreačně. Tento pozitivní výsledek je náznakem toho, že vodácký kurz by měl být pro tuto skupinu přínosem. Ledacos nám napovídá i nejvyšší hodnota u odpovědi: „Rád bych sportoval víc.“

Obrázek 19. Zkušenosti s lidmi.

Z grafu vyplývá, že většina dotazovaných má s lidmi dobré zkušenosti, avšak nějakou dobu trvá, než jim začne důvěřovat, což potvrzuje nutnost dostatečně dlouhodobé komunikace před zahájením kurzu v přípravné fázi. Pouze malá část dotazovaných má negativní zkušenosti s lidmi.

5.3 Stanovení problematických oblastí a návrh řešení

Pro tento kurz platí pořekadlo, že nebezpečí číhá všude. A to díky povaze kurzu, jehož účastníci jsou buď zrakově postižení, nebo úplně nevidomí. Zásadním úkolem je vžít se do jejich role a propojit své praktické zkušenosti s imaginací celého průběhu tábora. Není od věci vytvořit dotazník, ve kterém si s účastníky projdeme, z čeho mají největší strach a co jim dělá největší problém atd. Při představování si různých situací tak, jak je běžně z vodácké turistiky známe, je potřeba představit si také problémy a rizika a nejlépe i ten nejhorší scénář.

Pokud to vezmeme po pořádku, problém může nastat už v komunikaci a seznamování, tomu se můžeme vyhnout, pokud se skupinou předem pracujeme, seznamujeme se a zvykáme si vzájemně věřit. Pamatovat si jména všech je zásadním předpokladem. Musíme si uvědomit, že tyto osoby bereme do úplně neznámého prostředí a my jsme tím prostředníkem, který je musí naučit, kde jsou, kdo tam je, co

tam je a jak se tam orientovat. Cestou na kurz je nejlepší si povídat, popisovat a určit si zvláštní slova, která budou plnit funkci v případě neočekávaných situací. Nikdo z instruktorů by neměl mít na starosti více než dva až tři účastníky. Musíme si uvědomit, že tito lidé mají naprosto stejné potřeby jako úplně zdraví a budou potřebovat naši pomoc. Další úskalí přináší už během cestování pauza např. na WC. I v tomto případě se musí účastníci spolehnout na pomoc instruktorů. Je nezbytné dbát maximální opatrnosti při pohybu v neznámém prostředí a pořád vědět, kde jsou všichni, které mám na starosti, což je velmi obtížné. Po příjezdu do kempu, před postavením tábora, je opět nutné komunikovat a co nejlépe popsat okolí a nástrahy. Neznamená to ovšem, že by se snad účastníci pohybovali po kempu sami. Rozdělení do stanů a ubytování je potřeba provést velmi citlivě, což by neměl být problém, pokud skupinu dobře známe. Správné řešení je, dle mého názoru, aby každý instruktor měl na starosti jeden stan v této fázi kurzu. Další riziko ohledně kempu je schováno v nebezpečí blízkého břehu řeky. Je proto nezbytné stavět tábor v relativně bezpečné vzdálenosti od řeky. Rozhodně problematická oblast může být osobní hygiena, myslím tím doprovod účastníka do patřičných míst, proto je noční hlídka po instruktory samozřejmostí. S tím související je domluvení si signálů v případě, že např. v noci potřebuje účastník kurzu na záchod, a tak vyleze ze stanu a zvedne ruku, tím pádem ho instruktor zaregistruje a pomůže mu. Další úskalí spočívá ve stravování, každý by měl vědět, co jí, jak to má jíst, čím a kde. Zásadní je komunikace. Mluvte, popisujte, povídejte si, ptejte se a naslouchejte a předejete tak většině problémů, které mohou nastat. Pokud se podíváme na nebezpečí spojené přímo s vodní turistikou, musí být účastníci ještě na břehu seznámeni s vodáckým vybavením a vyzkoušet si např. sezení v raftu a další. Je taky dobré vyzkoušet si tzv. krizové scénáře, kdy se účastník ocitne ve vodě a je unášen proudem. Tento postup nacvičujeme vždy s maximální bezpečností tak, abychom částečně odstranili strach. Riziko bude minimální, pokud dodržíme bezpečnostní pravidla a to: zaháknuté nohy v popruhu v raftu, bezpečnostní vesta, přilba a píš'alka. Co se týká typu lodí, je tady pouze jedna bezpečná možnost a to rafty. Každý raft musí tvořit minimálně dva zkušené instruktoři a maximálně šest zrakově postižených nebo nevidomých dětí. Instruktor na raftu musí vědět, že jeho úloha spočívá také v tom, aby popisoval, co se kolem děje, kam se koryto stáčí a co mohou od řeky očekávat v nejbližších metrech. Další problémem může být panika, kterou zavíní malá nepozornost nebo problém či neopatrná poznámka instruktora. Řešení takové situace je dobré natrénovat a to určením jednoho slova, které bude směrodatné pro všechny, aby se uklidnili, že přišla nacvičená

situace a reagovali s chladnou hlavou podle předem daného scénáře. Úskalí je mnoho, avšak měli bychom pamatovat, že účastníci nejsou na kurzu jen proto, aby ho ve zdraví přežili, ale aby je bavil.

5.3.1 Nedůvěra

- Nedostatečná důvěra v přípravné fázi kurzu
- Strach, zhoršená spolupráce a komunikace

Řešení

- Komunikovat dostatečně dlouho předem
- Hry na posílení důvěry
- Trénování budoucí spolupráce

5.3.2 Pobyť v táboře

- Nebezpečí úrazu
- Špatná orientace v neznámém prostředí
- Neznalost okolí
- Nebezpečí blízkosti řeky

Řešení

- Komunikace a vysvětlování
- Asistence 24hod. denně
- Podrobný popis okolí, pravidel
- Vytvoření vlastního způsobu komunikace, speciální slova
- Dohled a kontrola 24hod.denně
- Dodržování bezpečnostních pravidel

5.3.3 Splouvání řeky

- Nebezpečí vypadnutí z raftu
- Strach z neznámého
- Vyhýbání překážkám
- Sjíždění jezů
- Bezpečnost

Řešení

- Komunikace a vysvětlování
- Pravidelná kontrola a dohled
- Bezpečnostní prvky, vesty, přilby, házecí pytlíky, píšťalky, lékárničky
- Na každý raft dva instruktoři
- Předem domluvená komunikace
- Nacvičení krizových situací předem

5.3.4 Hry

- Nebezpečí úrazu
- Nepochopení zadání
- Špatná spolupráce

Řešení

- Pečlivě zabezpečené místo pro hry, ohraničené
- Zvukové a výstražné signály
- Komunikace, vysvětlování a zpětná kontrola otázkami
- Dostatečné personální zajištění
- Speciálně upravené hry

5.4 Kurz pro zrakově postižené Hron 2011

5.4.1 Hron

Hron je se svým tokem dlouhým 298 km druhou největší řekou Slovenska. Z toho se udává, že přibližně 255 až 270 km toku je pro vodáky nejen sjízdné, ale i velmi atraktivní v porovnání s mnohými českými řekami. Králova Hora v Nízkých Tatrách je místo odkud Hron pramení, a to v nadmořské výšce 1005 m.n.m. V horním toku protéká zalesněnou a později až ke svému ústí lučinatou krajinou. Řečiště je v horním úseku většinou silně zarostlé, dno kamenité, je zde značný proud a množství zákrutů. Za Polomkou začínají šterkové prahy. Hron je zde stále poměrně prudký, avšak již podstatně širší a přehlednější. Za Zvolenem se řeka podstatně uklidňuje, dno je hlinité a dlouhé úseky klidné vody jsou čím dál řidčeji střídány krátkými peřejkami. Hron své

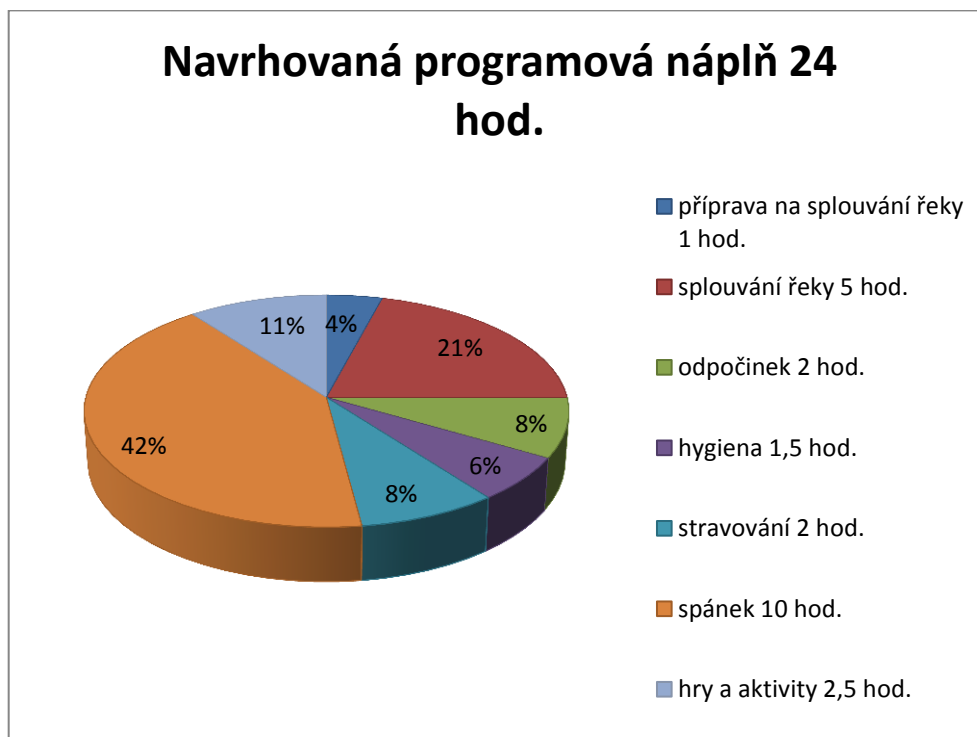
putování Slovenskem zakončí kousek pod Kamenicí nad Hronom, kde se vlévá do Dunaje. Říká se, že Hron i přes některé nebezpečné úseky je vhodnou řekou pro začátečníky a to nejen díky tomu, že na Hronu nepoužijete slovo „olej“, ale také pro svou krásnou okolní krajinu, příznivé ceny a dobrou dostupnost vlakem k téměř celému toku Hronu. Co se týče táboření není zde v takové míře jako u nás, avšak často se setkáme s povolením tábořit mimo kempy, případně několik málo kempů a jejich vybavení plně dostačuje i těm nejrozmazlenějším vodákům. (<http://www.raft.cz>, <http://www.padlo.cz>).

5.4.2 Příprava před kurzem

Co se týká přípravné fáze kurzu, dala by se shrnout do několika bodů dle logického pořadí činností. Ze všeho nejdůležitější je v tomto případě komunikace a pravidelné setkávání se s účastníky. Je důležité se vzájemně poznat a ve fázi, kdy už existuje částečná důvěra vytvořit jakýsi dotazník, který se bude týkat specifických obav, plánů, představ a přání účastníků. Je nezbytné znát předem zdravotní stav všech účastníků, abychom předešli případným problémům a minimalizovali rizika. Stručně tedy jedna z prvních fází obnáší komunikovat, komunikovat a komunikovat. V další fázi přípravy je dobré vybrat adekvátní oblast, kam bude kurz směřovat a zajistit autodopravce. V našem případě to bude slovenská řeka Hron, která je příznivá svou náročností a nízkým počtem ostatních vodáckých turistů. Hron volíme také z důvodu velmi dobré známosti této řeky, jejího koryta a kilometráže. Dalším plusem je pak dostupnost a vybavenost kempů a ekonomická stránka věci, ohledně autodopravce (neplatíme DPH). Pokud máme termín, místo a účastníky následuje vytvoření vhodného programu a týmu realizátorů. V neposlední řadě avšak v dostatečné době před zahájením kurzu obeznámit všechny účastníky se stručným harmonogramem a věcmi, které si mají vzít s sebou. Samotné poučení o bezpečnosti a pravidlech může následovat bezprostředně před zahájením kurzu. Mezi již zmíněné fáze přípravy je třeba zahrnout i nákup potravin, přípravu a zapůjčení vodáckého vybavení a vypracování celého harmonogramu včetně náplně, scénáře a celého financování. Je opravdu velmi důležité mít vše zpracované písemně a do nejmenšího detailu.

5.4.3 Programová náplň kurzu

Vodácký zážitkový kurz pro zrakově postižené a nevidomé děti bude programově uspořádán jako 6 dní tematická akce probíhající na Slovensku při splouvání řeky Hronu od neděle 14. 8. 2011 do pátku 19. 8. 2011. Vzhledem k povaze kurzu a účastníkům musí být v programu vymezen velký časový prostor komunikaci, přípravě a v první řadě bezpečnosti. Celý program povede hlavní vedoucí společně s instruktory. Náplň kurzu bude dělena do několika bloků dle harmonogramu. Z počátku bude kladen důraz na blok základů vodácké turistiky a přípravy na splouvání řeky. Dalším blokem bude samotné splouvání řeky, které bude tvořit největší časovou část programu. Po tomto bloku bude následovat poznávání a orientace v neznámém prostoru a důkladný odpočinek. Další část programu bude zaměřena na hry a zážitky účastníků tak, aby nevznikl nadbytečný časový prostor v harmonogramu. Hry a zážitky bude provázet tematická hra nazvaná Šestý smysl. Celá hra bude provázet účastníky během šestidenního kurzu a od rána do večera vyplňovat čas, který nebude věnován vodní turistice. Další blok programové náplně pak bude věnován klasickému trávení večerů u ohně s výukou a zpěvem trampských a táborových písniček, doplněný o tzv. vodácký večerníček a to sice četba z knihy: Proč bychom se netopili aneb vodácký průvodce pro Ofélii, od autora Zdeňka Šmída.

5.4.4 Organizační tým

Organizační tým bude tvořen instruktory a vedoucími s dlouholetou praxí s prací s dětmi a vodáckou turistikou a to konkrétně:

Michal Paděra - hlavní vedoucí kurzu: 13letá praxe jako instruktor a vedoucí Vodáckého a turistického oddílu mládeže TOM Čochtani Moravská Třebová. Instruktor vodní turistiky. Manažer akcí pro veřejnost pořádaných pravidelně pro občany města Moravská Třebová. 5letá praxe jako senior instruktor a projektový manažer ve firmě Tern Event s.r.o. Student managementu volného času a rekreace na Univerzitě Palackého v Olomouci.

Lenka Řehůřková – instruktor: dlouholetá praxe v práci s mládeží ve Vodáckém a turistickém oddíle mládeže TOM Čochtani Moravská Třebová. Osvědčení hlavního vedoucího tábora. Instruktor ve firmě Tern Event s.r.o. Studentka managementu volného času a rekreace na Univerzitě Palackého v Olomouci.

Tomáš Řehůřek – instruktor: dlouholetá praxe v práci s mládeží ve Vodáckém a turistickém oddíle mládeže TOM Čochtani Moravská Třebová. Osvědčení hlavního vedoucího tábora. Instruktor ve firmě Tern Event s.r.o. Budoucí student managementu volného času a rekreace na Univerzitě Palackého v Olomouci.

Jiří Burian – instruktor: dlouholetá praxe v práci s mládeží ve Vodáckém a turistickém oddíle mládeže TOM Čochtani Moravská Třebová. Osvědčení hlavního vedoucího tábora. Instruktor ve firmě Tern Event s.r.o.

Josef Šplíchal – instruktor: dlouholetá praxe v práci s mládeží ve Vodáckém a turistickém oddíle mládeže TOM Čochtani Moravská Třebová. Instruktor vodní turistiky.

Mgr. Markéta Šolcová – zdravotník: dlouholetá praxe v práci s mládeží ve Vodáckém a turistickém oddíle mládeže TOM Čochtani Moravská Třebová. Pedagog na základní škole. Vystudovaná zdravotní sestra.

Mgr. Jana Kopřivová – instruktor: dlouholetá praxe v práci s mládeží ve Vodáckém a turistickém oddíle mládeže TOM Čochtani Moravská Třebová. Pedagog na střední škole.

Jakub Chadima – instruktor kuchař: dlouholetá praxe v práci s mládeží ve Vodáckém a turistickém oddíle mládeže TOM Čochtani Moravská Třebová. Vyučený kuchař.

5.4.5 Časový harmonogram kurzu

- **Neděle 14. 8. 2011**

06:00 – sraz u klubovny TOM Čochtani Moravská Třebová

07:00 – odjezd

12:00 – příjezd do obce Strečno (Slovensko)

12:00 – 13:00 výlet na zříceninu hradu Strečno

15:00 – příjezd do kempu Nemecká

15:00 – 17:00 postavení tábora, ubytování

17:00 – 18:00 prostorová orientace, poučení o bezpečnosti

18:00 – 18:30 večeře

18:30 – zahájení tematické hry ŠESTÝ SMYSL

19:30 – seznámení účastníků se základním vodáckým vybavením a materiálem

20:30 – teoretická příprava na vodáckou turistiku

21:30 – oheň, kytara, zpěv, poznávací hry

22:30 – vodácký večerníček

- **Pondělí 15. 8. 2011**

07:30 – budíček

08:00 – snídaně

09:00 – 09:30 příprava na splouvání řeky

09:30 – 10:30 praktická výuka základů vodácké turistiky

11:00 – odjezd z kempu Nemecká po řece

16:00 – příjezd do kempu **Slovenská Ľupča**

16:00 – 16:30 přesun zpět do kempu Nemecká

16:30 – 17:30 osobní volno

17:30 – 18:30 hra

18:30 – 19:00 večeře

19:00 – 20:00 osobní volno

20:00 – posezení u ohně, zhodnocení dne, vodácká terminologie vtípnou formou

21:00 – kytara, zpěv

21:30 – vodácký večerníček

- **Úterý 16. 8. 2011**

07:30 – budíček

08:00 – snídaně

09:00 – 09:30 příprava na splouvání řeky

09:30 – 10:00 přesun autobusem do Banské Bystrice

10:30 – odjezd z Banské Bystrice po vodě

12:00 – 13:00 návštěva památky kostelík Hronsek, oběd

15:00 – příjezd do Zvolena po vodě

15:00 – 15:30 přesun zpět do kempu Nemecká

15:30 – 17:00 odpočinek, osobní volno

17:00 – 18:00 hra

18:00 – 18:30 večeře

18:30 – 19:30 osobní volno

19:30 – 20:00 posezení u ohně, zhodnocení dne, povídání

20:00 – 21:00 interaktivní hry

21:00 – kytara, zpěv

21:30 – vodácký večerníček

- **Středa 17. 8. 2011**

07:30 – budíček

08:00 – snídaně

08:30 – 09:30 sbalení tábora

09:30 – 10:00 přesun autobusem do obce Šášov

10:30 – odjezd na vodu

14:30 – příjezd do kempu Révištské Podzamčie po vodě

15:00 – 16:00 postavení tábora, ubytování
16:00 – 16:30 prostorová orientace
16:30 – 17:30 hra
17:30 – 18:30 osobní volno
18:30 – 19:00 večeře
19:00 – 20:00 posezení u ohně, zhodnocení dne, povídání
20:00 – 21:00 interaktivní hry
21:00 – kytara, zpěv
21:30 – vodácký večerníček

- **Čtvrtek 18. 8. 2011**

07:30 – budíček
08:00 – snídaně
09:00 – 09:30 příprava na splouvání řeky
09:30 – odjezd z kempu Révišťské Podzamčie po vodě
14:00 – příjezd do kempu Brehy
14:00 – 15:00 přesun zpět do kempu Révišťské Podzamčie
15:00 – 16:00 odpočinek, osobní volno
16:00 – 17:00 hra
17:00 – 18:00 výlet na místní zříceninu
18:00 – 18:30 večeře
18:30 – 19:00 volno
19:00 – 20:00 posezení u ohně, zhodnocení dne, povídání
20:00 – 21:00 grilování masa a opékání buřtů
21:00 – kytara, zpěv
21:30 – vodácký večerníček
22:00 – noční hra

- **Pátek 19. 8. 2011**

08:00 – budíček

08:30 – snídaně

09:00 – 10:30 hra a její vyvrcholení

10:30 – 12:00 sbalení tábora, zakončení tábora

12:00 – oběd

12:30 – odjezd domů

18:00 – příjezd do Moravské Třebové

18:00 – 19:00 rozloučení, ukončení tábora

5.4.6 Hra ŠESTÝ SMYSL

Tematická hra ŠESTÝ SMYSL, která bude provázet účastníky celým kurzem a vzájemně tak propojovat aktivity a hry. Název hry má svůj hluboký význam, který se bude snažit ukázat všem, že zrak je jen jeden z mnoha smyslů a že ty ostatní jsou pro nás stejně důležité. Průvodce celé hry bude postava nejbohatšího muže světa a cílem bude pomocí indicií zjistit, proč je nejbohatší, kdo to vlastně je a jak toho dosáhl. Každý den této hry bude zaměřen na konkrétní lidský smysl a jednotlivé aktivity s tím budou souviset. Za úspěšné hry a úkoly dostanou skupiny účastníků již výše zmíněné indicie.

V úvodu hry budou všichni vtaženi do příběhu a průvodní příběh sami vytvoří tak, aby motivace pokračovat a plnit úkoly byla co největší.

Výsledkem celého herního snažení by měla být kromě velkého psychického prožitku také odměna v podobě poháru a symbolické oslavy úspěchu a dosažení cíle. Tak, aby si každý z účastníků na závěr uvědomil, co stojí za skutečným bohatstvím člověka.

Hry a aktivity použité během celého kurzu budou střídát jak fyzický pohyb, tak psychické snažení, ale hlavně a to především zapojí maximální možnou míru fantazie. Účastníci by měli poznat zábavu, spolupráci, soutěživost a něčemu se během aktivit naučit. Předpokládám, že samotný zážitek z vodácké turistiky bude jeden z těch největších zážitků, který si odnesou, přesto věřím, že hry, které je budou provázet, příjemně zpestří nevšední zážitek.

5.4.7 Rozpočet kurzu

Celkový rozpočet je sestavován na základě zkušeností z minulých let a aktuálních cen dopravy, ubytování, materiálu a stravování.

Doprava:

Autobusovou dopravu pro nás zajišťuje firma: Jaroslav Hnát - autobusová doprava. Ceník jízdy je 24 Kč za ujetý kilometr bez DPH. Ceník čekání je 120 Kč za hodinu od 06:00 do 18:00 hodin. Celkový počet km, které za kurz urazíme je předběžně 976. Celková čekací doba je předběžně 60 hodin. Celkový rozpočet na dopravu je tedy 30 624 Kč. Pokud připočteme povinné silniční, dálniční poplatky a parkování tak se společně s rezervou dostaneme na 35 000 Kč.

Ubytování:

V kempech se platí poplatky jak za osobu, tak stan. Vzhledem k tomu, že při našem kurzu využijeme ubytování ve dvou kempech, dostaneme se tak na částku 4 eura na osobu včetně poplatku za stan při obsazení 3 osob ve stanu. Při celkovém počtu 25 účastníků a ubytování na 5 nocí dostaneme částku 500 euro, tedy asi 12 250 Kč.

Stravování:

Vzhledem k tomu, že většinu zásob nakoupíme již předem a součástí týmu je vyučený kuchař s potvrzením, že může připravovat jídlo, nejsou náklady na stravování nijak závratné. Spočítaná cena vychází z předešlých zkušeností. Celková cena na stravování pro 25 osob je asi 11 500 Kč.

Materiál:

Náklady na materiál jsme minimalizovali díky využití technického zázemí Vodáckého oddílu TOM Čochtani Moravská Třebová, proto se tato částka bude pohybovat kolem 10 000 Kč.

Organizační tým:

Tento kurz je maximálně dobrovolnou činností pro všechny organizátory. Naopak díky jejich štědrosti a snaze o perfektní průběh kurzu budou ještě přispívat určitou částkou na stravování.

Celkový rozpočet je tedy předběžně 68 750 Kč. Cena pro jednoho účastníka bude tedy 3 500 Kč. A příspěvek od realizačního týmu na stravu bude 1 000 Kč. Případný zbytek peněz bude rozpočítán a vrácen účastníkům.

5.4.8 Úvodní strana manuálu pro přípravu a realizaci kurzu

5.4.9 Úvodní strana souboru her upravených pro zrakově postižené

6. Diskuze

V průběhu vytváření této práce jsem se často zamýšlel, jestli bude fungovat tak, jak má. Debatoval jsem s kolegy z práce, spolužáky, zkušenými instruktory vodní turistiky a lidmi mě blízkými, kteří už řadu let pracují s dětmi. Nenarazil jsem na nikoho, komu by se tento projekt nezdál zajímavý, přínosný nebo aspoň úctyhodný. Proč se takové projekty lidem líbí, ale většina z nich se do ničeho takového nepustí? Nejen v ČR, ale i po celém světě přibývá osob, dětí s nějakým druhem postižení nebo omezení. Myslím, že zrak je jeden z těch nejdůležitějších smyslů a pokud ho člověk nemá, nebo o něj přijde, je konec. Není to pravda, tito lidé mnohdy získají, a pokud chtějí nejen žít a užívat si, tak my, co pracujeme pro druhé a pro svůj pocit a ne pouze pro peníze jim to musíme umožnit. A nemyslete si, že to chtějí zadarmo. Mohou vám toho skutečně hodně dát. Částečně tyto lidi obdivuji, že dokážou sjet řeku se „zavřenýma“ očima a nemají strach. Vodácký sport a vodní turistika je něco, co se u nás utvářelo pěkných pár desítek let. K vodě patří relaxace, dobrodružství, odreagování, změna a je zajímavé, kolik těchto pozitivních věcí vnímáme očima. Zvuk šplouchání vody uklidňuje. Zvuk rozbouřených peřejí zvedá adrenalin. Vůně rostlin kolem často překvapí. Když se cvaknete a ucítíte chuť vody v puse, není to zrovna příjemné a taky na to nezapomenete. A když k tomu všemu držíte v ruce pádlo a cítíte pod sebou loď, co chcete ještě vidět? V současnosti s vývojem společnosti se lidé, i ti schopní, čím dál tím víc bojí rizika, problémů, starostí a to je bohužel škoda. Existuje spousta publikací o sportech, kterým se mohou zrakově postižení věnovat. Dokonce i na paralympiádě jich není zanedbatelné množství, ale dokážete si představit raft nevidomých dětí s jedním instruktorem, jak závodí v divokém umělém korytě olympijské řeky? Myslím, že kdo má rád lidi a rád s nimi pracuje, může to být pro něho zajímavý koníček. Sbírat lidi. Myslím tím mluvit, poznávat, motivovat, bavit a pomáhat. Tím, že v mém okolí je spousta takových sběratelů, nemám problém se do podobných projektů pustit. Kdybychom chtěli diskutovat, co je pro člověka a jeho vývoj nejdůležitější? Dle mého názoru se dostaneme zase k člověku. Z toho vyplývá, že dělá-li člověk něco pro ostatní, dělá to zároveň sám pro sebe. Ti, kteří pracují s dětmi a věnují se neziskovému sektoru, mají většinou velmi dobře uspořádaný své životní priority. Zároveň jsou to zpravidla vyžralé osobnosti s velmi vyrovnaným postojem ke společnosti a ostatním. Námětem k zamýšlení je, jestli tohle není cílem nás všech? Myslím, že práci a sportů, do kterých se dostávají nevidomí, přibývá a bude úměrně s nárůstem zájmu o tuto oblast.

7. Závěr

Cílem práce bylo zpracování praktických a odborných teoretických poznatků a na jejich základě vytvoření příručky, která slouží jako manuál při přípravě a organizaci vodáckých zážitkových kurzů pro zrakově postižené a nevidomé děti. Následně poté ověření výsledků této práce v praxi na konkrétním kurzu, který se uskuteční v srpnu 2011.

Dílčím cílem práce bylo vytvoření příručky her upravených nebo přímo určených pro hry zrakově postižených a nevidomých při vodáckém zážitkovém kurzu.

Cílů práce bylo dosaženo. Téma přípravy a realizace kurzů je podrobně vyloženo, zpracováno a dáno do souvislostí s odbornými teoretickými souvislostmi. Vytvořená práce slouží jako rychlý zdroj informací pro uplatnění v praxi.

Přínosem práce je systematické shrnutí poznatků do stručného manuálu, který slouží jako praktický návod, jak kurzy připravovat a realizovat. Využití výsledků této práce mohou jak instruktoři vodní turistiky, tak vedoucí a organizátoři kurzů nejen pro zrakově postižené a nevidomé děti. Současně mohou být použity pro další rozvoj daného tématu a východiskem pro další výzkumnou práci.

8. Souhrn

V této závěrečné bakalářské práci jsem se zabýval problematikou přípravy a realizace vodáckého zážitkového kurzu pro zrakově postižené a nevidomé děti. Hned v úvodu jsem zmínil, jaký byl můj motiv, proč je dobré dané téma zpracovat a jakým způsobem bude řešení dané problematiky využito.

V další kapitole jsem shromáždil veškeré poznatky týkající se řešeného tématu a problematiky, vysvětlil některé pojmy a dosavadní poznatky. Tyto pojmy a poznatky byly nezbytné k dalšímu zpracování daného tématu.

Ve třetí kapitole jsou formulovány jak hlavní, tak vedlejší cíle této práce. Následující čtvrtá kapitola metodika popisuje všechny použité metody a techniky.

Následující pátá výsledková část dopodrobna rozebírá všechny prvky přípravy a realizace kurzu, přičemž se v ní opírám především o své zkušenosti, dotazníky, praxi a rozhovory s účastníky i realizačním týmem. V této části se také zabývám problematikou problémových situací a návrhem jejich řešení.

V závěru výsledkové části jsou splněny cíle práce a to vytvořená příručka pro přípravu a realizaci kurzu a také vedlejší cíl příručka her upravených pro tuto specifickou skupinu.

V další kapitole diskuze se zabývám otázkou, kdo a proč dělá takovéto projekty. V kapitole je řešena jak etická otázka problematiky, tak jsou i nastoleny otázky, na které se snažím hledat odpověď.

9. Summary

In this ending of the bachelor thesis I occupied with preparing realisation of the boating experience course for eye-sight-handicapped and blind children.

At the beginning of my work I mentioned my motive. I wrote why it is useful to work this theme and how can be this solution used.

In the next chapter I collected all information about solution of this theme and issues, I explained some concepts and conclusions, which I found out. These concepts and information were important for next part of my work.

In the third part the main and secondary aims of my work are formulated.

Next part – part four – named the metodic - describes all used methods and technics. The fifth chapter – the chapter of results- analyses all element sort preparing and realisation this course.

I used my own experiences, the questionnaires, practise and dialogues with the course participants and with a realisation team. In this part I address issues of problem situations and the design solutions.

At the end of the result part the aims of my work are completed, that means - the handbook for preparation and realisation of course is made and manual of games is made too. It is modiflicated for this special group.

In next chapter, discussion, I deal with a question, who and why does these projects. In this chapter the ethical issue question is solved as well as the questions, which I try to find out answers, are raised.

10. Referenční seznam

- Bergson Henri. (1995). *Duše a tělo* (napsala Schwingerová M., přeložil Helm J.). Praha: Votobia. (podle vydání A. Hynka 1927).
- Bílý, M., Kracmar, B., & Novotný, P. (2001). *Kanoistika*. Praha: Grada Publishing.
- Buriánek J. (1996). *Sociologie*. Praha: Fortuna
- Canfield, J. Siccone, F. (1995). *Hry pro výchovu k odpovědnosti a sebedůvěře*. (český překlad Zdenka Dostálová 1998). Praha: Portál, s.r.o.
- Capková, M. & Velemínský, M. (2005). *Utonutí a zranění související s vodou*. Praha: Triton.
- Čálek, O. (1984). *Raný vývoj dítěte od narození*. Praha: Univerzita Karlova
- Černý Václav. (1992). *První a druhý sešit o existencialismu* (Pavlíkova M.). Praha: Mladá fronta, třetí vydání.
- Descartes René. (1992). *Rozprava o metodě* (napsal prof. J. Patočka, přeložila V. Szathmáryová-Vlčková). Praha: Nakladatelství Svoboda, třetí vydání.
- Dohnal, T., Hobza, V. et al. (2007). *Vybrané kapitoly z komunální rekreace*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci.
- Doležal, T., Kracmar, B., Tilinger, P., & Šíma, P. (1991). *Základy kanoistiky a vodní turistiky*
- Finková, D., Ludvíková, L., Růžičková, V. (2007). *Speciální pedagogika osob se zrakovým postižením*. Olomouc: Pedagogická fakulta. Univerzita Palackého v Olomouci.
- Franc, D., Zounková, D., Martin, A. (2007). *Učení zážitkem a hrou, praktická příručka instruktora*. Brno: Computer press, a.s.
- Frömel, Karel. (2002). *Kompendium psaní a publikování v kinantropologii*. 1. vydání, Fakulta tělesné kultury. Univerzita Palackého v Olomouci
- Golema, D. (1997). *Emoční inteligence*. Praha: Columbus
- Hájek B., a kol. (2004), *Děti, vedoucí, volný čas*, Praha, Institut dětí a mládeže MŠMT
- Hanuš, R. & Chytilová, L. (2009). *Zážitkové pedagogické učení*. Praha: Grada Publishing.
- Herlichová, S. (2006). *Teambuilding*. Praha: Grada.

- Hodaň, Bohuslav. Dohnal, Tomáš. (2005). *Rekreologie*. 2. vydání, Hanex
- Hofbauer, B. (2004). *Děti, mládež a volný čas*. Praha: Portál.
- Houška, T. (1993). *Škola je hra*. Praha.
- Hýža, M., Klega, L. (2008). *Vodácká Putování s Lukášem Pollertem*. Praha: Kartografie Praha, a.s.
- Jahodová, J. (1995). *Vodácká abeceda*. Praha: Dita
- Jirásek I., (in press), *Zážitková pedagogika*, Gymnasion
- Keblová, A. (1999). *Hmat u zrakově postižených*. Praha: Septima
- Keblová, A. (1999). *Sluchové vnímání u zrakově postižených*. Praha: Septima
- Marek Hýža, Ludvík Klega (2008). *Vodácká Putování s Lukášem Pollertem*. Praha: Kartografie Praha, a.
- Másilka D., (2003). *Zážitková pedagogika*. Olomouc: Univerzita Palackého
- Neuman, J. a kol. (2000). *Turistika a sporty v přírodě*. Praha: Portál
- Neuman, J., Brtník, J., Doubalík, P., Šafránek, J., Vomácko, L., & Vomácková, S. (2000). *Turistika a sporty v přírodě: přehled základních znalostí a dovedností pro výchovu v přírodě*. Praha: Portál.
- Pávková, J. et al. (1999). *Pedagogika volného času*. Praha: Portál.
- Pávková, J., Hájek, B., Hofbauer, B., Hrdličková, V. & Pavlíková, A. (2002). *Pedagogika volného času* (3rd ed.). Portál, Praha.
- PLATÓN. (1942). *Euthyfron, Obrana Sokrata, Kriton* (přeložil PhDr F. Novotný). Praha: Jan Leichter, druhé vydání. (Platonovy spisy, svazek 6.)
- PLATÓN. (1958). *Faidros, o lásce* (přeložil Novotný F.). Praha: Československý spisovatel, třetí vydání, druhý svazek.
- Portmanová, R. (1998). *Hry pro posílení psychické odolnosti*. (překlad Monika Žárská 1999). Praha: Portál, s.r.o.
- Prucha, J. (1996). *Alternativní školy*. Praha: Portál.
- Ptáček, P. (2006). *Bezpečně na tekoucí vodě: vodácká škola záchrany*. Ústí nad Labem: Albis.
- Řád plavební bezpečnosti*. Česká republika: Sbíрка zákonu.

Schindlerová, O., a kol. (2006). *Kapitoly ze sebeobsluhy nevidomých a slabozrakých*. Praha: Tyfloservis.

Štemprok, K. a kol. (1975). *Vodní turistika*. Praha: Olympia

Velký sociologický slovník (1996). Praha: Karolinum

Vyhláška č. 344/1991 Sb. o řádu plavební bezpečnosti na vnitrozem. vodních cestách

Weiner, P. (1986). *Prostorová orientace a samostatný pohyb zrakově postižených*. Praha: Aviacenum.

Weiner, P. (2006). *Prostorová orientace zrakově postižených*. Praha: IRZP.

Zákon č. 114/1995 Sb. O vnitrozemské plavbě. Česká republika: Sbírka zákonu.

Zapletal M. a kol. (1990). *Zlatý fond her*. Praha: Mladá fronta

Zlatý fond her 1. (2002). *Hry a programy pro kurzy Prázdninové školy Lipnice*. Praha: Portál

Zlatý fond her 2. (2002). *Hry a programy pro kurzy Prázdninové školy Lipnice*. Praha: Portál

Znění zák. č. 20/2007 Sb., Vodní zákon

<http://www.tyflosevice.cz>

<http://www.tyflocentrum.cz>

<http://www.sons.cz>

11. Přílohy

11.1 Dotazník

Pro děti, které se zúčastnily letních vodáckých kurzů Turistického oddílu mládeže Čochtani Moravská Třebová, v letech 2007 – 2010.

1. Pohlaví:

- Dívka
- Chlapec

2. Věk:

3. Kolika táborů TOM Čochtani ses zúčastnil/a:

4. Na vodáckém kurzu mám nejraději: (vyber 1-5 odpovědí)

- Splouvání řeky
- Cestování
- Volný den
- Hry
- Koupání
- Naučné aktivity
- Večerní posezení u ohně s kytarou
- Vaření
- Noční hra
- Volný čas

5. Na vodáckém kurzu mi nejvíce vadí: (vyber 1-5 odpovědí)

- Ranní vstávání
- Pádlování
- Jídlo
- Stesk po rodičích
- Noční klid
- Nakládání lodí

- Uklízení ve stanu
- Umývání nádobí
- Chození pro vodu
- Poslouchání vedoucích

6. O vedoucích si myslím:

- Poslouchám je, ale nerad
- Jsou to kamarádi, které poslouchám, protože mají více zkušeností
- Jsou zbytečně přísní
- Normální vedoucí

7. Co si myslím o délce kurzu:

- Je příliš dlouhý
- Je akorát
- Mohl by trvat déle

8. Jezdím na vodě:

- Jako háček a chci jím zůstat
- Jako háček, ale chci být zadákem
- Jako zadák

11.2 Dotazník

Pro vedoucí a instruktory Turistického oddílu mládeže Čochtani Moravská Třebová, kteří se podíleli na přípravě, organizaci a realizaci letních táborů v 2007–2010.

1. Pohlaví:

- Muž
- Žena

2. Věk:

3. Moje současná profese nebo studium:

4. Na kurz obvykle jezdím jako:

- Hlavní vedoucí
- Instruktor vodní turistiky
- Zdravotník
- Hospodář
- Vedoucí

5. Kolika táborů TOM Čochtani jsem se zúčastnil/a jako vedoucí:

6. Úroveň přípravy kurzu je:

- nedostatečná
- dostačující s výhradami
- dostačující

7. Co je pro mne hlavním důvodem podílení se na organizování kurzů:

- Kamarádi
- Dobrodružství
- Adrenalin
- Práce s dětmi
- Pobyť v přírodě

8. V čem vidím možný problém v pořádání kurzů do budoucna?:

- Klesající zájem dětí o tyto aktivity
- Nedostatek financí
- Nezájem ze strany vedoucích

9. Co mne přivedlo k práci s dětmi:

- Kamarádi
- Rodina
- Účast na táborech v dětském věku

11.3 Dotazník

**Pro účastníky vodáckého zážitkového kurzu Turistického oddílu mládeže
Čochtani Moravská Třebová v roce 2011.**

1. Pohlaví:

- Chlapec
- Dívka

2. Věk:

3. Stupeň zrakového postižení:

- Střední slabozrakost
- Silná slabozrakost
- Těžce slabý zrak
- Praktická slepota
- Úplná slepota

4. Od kurzu očekávám: (vyber 1-5 odpovědí)

- Adrenalin
- Překonání sama sebe
- Zábavu
- Spaní ve stanu
- Získání nových kamarádů
- Naučení se něčemu novému
- Zvýšení sebevědomí
- Nové hry
- Dobrodružství
- Něco jiného

5. Nejvíce se bojím: (vyber 1-5 odpovědí)

- Utonutí
- Ztracení
- Sjíždění jezů
- Hladu
- Nudy
- Hygienických možností
- Nesamostatnosti (závislosti na pomoci instruktorů)
- Neznámého prostředí
- Hraní her
- Nedůvěry k vedoucím
- Spaní ve stanu
- Něčeho jiného.....

6. Jsem plavec:

- Plavu výborně
- Plavat umím
- Neumím plavat

7. Jsem nejlepší v:

8. Vůbec mi nejde:

9. Jaké mám zkušenosti se sportem:

- Zkousím všechny sporty, které mi zdravotní stav dovolí
- Sportuji rekreačně s rodinou, přáteli
- Nesportuji
- Rád bych sportoval víc
- Bojím se sportovat

10. Jaké mám zkušenosti s lidmi:

- Špatné, jsem nedůvěřivý
- Dobré, ale trvá dlouho, než začnu někomu věřit
- Jsme důvěřivý
- Kamarády si vybírám snadno
- Ublížili mi (jak)
- Nezbývá mi než jim věřit
- Jiné.....